

Utbildningsutskottets betänkande 2024/25:UbU1

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2025 inom utgiftsområde 16, som uppgår till ca 104 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om godkännanden och vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden med den ändringen att tidsperioden för bemyndigandet om ekonomiska åtaganden för anslaget 1:19 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning ska vara 2026–2032. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner.

Utskottet har följt upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdet i olika avseenden, vilket redovisas i betänkandet.

I betänkandet finns fyra särskilda yttranden (S, V, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:1 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Budgetprocessen i riksdagen	6
Betänkandets disposition	7
Utskottets överväganden.....	8
1 Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16	8
2 Statens budget inom utgiftsområde 16	14
Utskottets ställningstagande.....	15
3 Barn- och ungdomsutbildning	16
Utskottets ställningstagande.....	31
4 Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola	34
Utskottets ställningstagande.....	38
5 Universitet och högskolor.....	40
Utskottets ställningstagande.....	52
6 Forskning.....	54
Utskottets ställningstagande.....	62
7 Anslag för gemensamma ändamål	63
Utskottets ställningstagande.....	64
Särskilda yttranden	65
1. Statens budget inom utgiftsområde 16 (S).....	65
2. Statens budget inom utgiftsområde 16 (V)	68
3. Statens budget inom utgiftsområde 16 (C)	70
4. Statens budget inom utgiftsområde 16 (MP)	72
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	75
Propositionen	75
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	76
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	79
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	86

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Statens budget inom utgiftsområde 16

a) Anslagen för 2025

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 16 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 16 punkt 14 och avslår motionerna

2024/25:1909 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18,

2024/25:2146 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 18, 19, 21, 43, 58, 65, 67, 71, 75, 78 och 104,

2024/25:3215 av Camilla Hansén m.fl. (MP) och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 53, 62, 67, 71 och 111.

b) Godkännanden och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2025–2035 göra sådana utfästelser som krävs för att Lunds universitet och Uppsala universitet ska kunna administrera och utbetala studiemedel till amerikanska studenter för amerikanska statens (Amerikas förenata stater) räkning inom ramen för Free Application for Federal Student Aid (FAFSA),

2. bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om en årlig medlemsavgift till en kunskaps- och innovationsplattform inom klimatområdet under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT Climate-KIC) på högst 350 000 kronor,

3. bemyndigar regeringen att under 2025–2027 för anslaget 2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om en årlig medlemsavgift till Cancer Core Europe på högst 800 000 kronor,

4. bemyndigar regeringen att under 2025–2027 för anslaget 2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om en årlig medlemsavgift till den ideella föreningen Ebrains på högst 350 000 kronor,

5. bemyndigar regeringen att under 2025–2027 för anslaget 2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om en årlig medlemsavgift till en kunskaps- och innovationsplattform inom hälsa under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT Health) på högst 900 000 kronor,

6. bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor besluta om kapitaltillskott till holdingbolag

knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel på högst 11 000 000 kronor,

7. bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag till European Spallation Source ERIC (ESS) på högst 1 176 000 000 kronor,

8. godkänner att regeringen under 2025 beslutar om medlemskap i European Solar Telescope (EST-ERIC) och bemyndigar regeringen att under 2025 och 2026 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om en årlig medlemsavgift på högst 6 000 000 kronor,

9. godkänner att regeringen under 2025 beslutar om medlemskap i Low Frequency Array (LOFAR ERIC) och bemyndigar regeringen att under 2025 och 2026 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om en årlig medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor,

10. bemyndigar regeringen att under 2025 och 2026 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om årliga medlemsavgifter i följande ERIC-konsortier: European Plate Observing System (EPOS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 000 000 kronor och Joint Institute for VLBI in Europe (JIV-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 700 000 kronor,

11. bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om medlemsavgift till det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem (Euro-HPC) på högst 25 000 000 kronor,

12. bemyndigar regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att under 2025 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation för statens räkning förvärva aktier till ett belopp om högst 10 000 000 kronor i samband med att aktier tecknas i det bolag som övertar verksamheten i den ideella föreningen EISCAT Scientific Association (EISCAT),

13. bemyndigar regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att under 2025 tillse att tillgångar och skulder i EISCAT överförs till det bolag som övertar verksamheten,

14. bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2 med den ändringen att tidsperioden för bemyndigandet för anslaget 1:19 Statligt stöd till yrkes- högskoleutbildning ska vara 2026–2032.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 16 punkterna 1–13 och bifaller delvis proposition 2024/25:1 utgiftsområde 16 punkt 15.

Stockholm den 3 december 2024

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S)*, Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S)*, Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S)*, Oskar Svärd (M), Mats Wiking (S)*, Jörgen Grubb (SD), Aylin Nouri (S)*, Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V)*, Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C)*, Anders Alftberg (SD) och Camilla Hansén (MP)*.

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2024/25:1 i de delar som gäller utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning och 20 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2024/25.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen finns i bilaga 1. I bilagorna 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2025 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2025 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning till 103 845 141 000 kronor (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). I detta betänkande föreslår utbildningsutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling

av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att utskottet under Utskottets överväganden i avsnitt 1 behandlar regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. I avsnitt 2 behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområdet för 2025. I avsnitten 3–7 återges det närmare innehållet i propositionen och i motionerna. Dessutom redovisar utskottet sina skäl för att tillstyrka regeringens förslag och avstyrka samtliga motionsyrkanden. I avsnitt 3 tar utskottet också upp de tre tillkännagivanden som regeringen redovisar i budgetpropositionen.

Utskottets överväganden

1 Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16

Utskottet har granskat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16 i budgetpropositionen. Granskningen omfattar hela resultatredovisningen för utgiftsområdet. Nedan återges kortfattat resultatredovisningen i här relevanta delar. Därefter följer utskottets bedömning av resultatredovisningen och av regeringens bedömning av måluppfyllelsen. I första hand redogör utskottet för och kommenterar mål, indikatorer, resultat och måluppfyllelse på utgiftsområdets övergripande nivå. Därutöver berörs särskilt resultatredovisningen för verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning.

Propositionen

Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet Utbildning och universitetsforskning omfattar områdena Barn- och ungdomsutbildning, Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola, Universitet och högskolor samt Forskning. I utgiftsområdet ingår även myndigheter inom de nämnda områdena. Vidare ingår bl.a. medlemsavgifter till Unesco, verksamheten vid Svenska Unescorådet och finansieringen av internationella kunskapsmätningar och utbildningsstatistik.

Mål för utgiftsområdet

Målet för utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1 utg.omr. 16 avsnitt 2.3, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98).

Resultatredovisning för utgiftsområdet

De indikatorer som regeringen valt ut för att mäta måluppfyllelsen inom utgiftsområdet på en övergripande nivå är

- andel barn i förskola jämfört med OECD-länder
- resultat i de internationella undersökningarna Pirls, Timss och Pisa
- likvärdighet i svensk skola utifrån de internationella undersökningarna
- befolkningens uppnådda utbildningsnivå
- vuxnas deltagande i utbildning
- andel unga som varken arbetar eller studerar
- utbildningsinriktning bland kvinnor och män med eftergymnasial utbildning
- sysselsättning efter avslutad utbildning
- antal vetenskapliga artiklar per miljon invånare.

Indikatorerna för att mäta måluppfyllelsen på en övergripande nivå inom området överensstämmer med föregående år. Dessa övergripande indikatorer kompletteras med ett antal mer specifika indikatorer som mäter måluppfyllelsen för områdena Barn- och ungdomsutbildning, Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola, Universitet och högskolor respektive Forskning.

Som komplement till de ovannämnda indikatorerna använder regeringen bedömningsgrunden en väl fungerande och hållbar kompetensförsörjning, som enligt regeringen är en förutsättning för att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation. Utvecklingen av kompetensförsörjningen följs i likhet med föregående år upp med följande indikatorer:

- sambandet mellan andelen arbetslösa och andelen lediga jobb
- förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad efter utbildningsnivå
- arbetsgivarens bedömning av kompetensförsörjningen och framtida kompetensförsörjning.

För att följa upp hur framstående Sverige är som kunskaps- och forskningsnation gör regeringen jämförelser med andra länder. Huvuddelen av de indikatorer som används för uppföljningen av det övergripande målet för utgiftsområdet bygger på internationell statistik, främst från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och Eurostat. I resultatredovisningen på den övergripande nivån redovisas resultat i tidsserier som är tio år eller längre i fyra av elva diagram. Resultaten i tabeller och diagram presenteras i de flesta fall efter kön. De senaste uppgifterna avser i allmänhet 2022 eller 2023.

Även när det gäller verksamhetsområdena Barn- och ungdomsutbildning, Universitet och högskolor samt Forskning är indikatorerna desamma som föregående år. När det gäller verksamhetsområdet Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola är indikatorerna desamma som tidigare, men flera indikatorer har bytt namn bl.a. för att bättre spegla de data som redovisas. Det är i allmänhet lika många tabeller och diagram med långa tidsserier som förra året, och i flera fall har en tidsserie kompletterats med ytterligare ett år.

Utbildningsutskottet har tidigare framhållit att det är angeläget att få en samlad redovisning av skolans personalsituation (bet. 2014/15:UbU1). Regeringen lämnar därför i budgetpropositionen en särskild resultatredovisning av lärar- och förskollärsituationen i de skolformer som ingår i skolväsendet, inklusive fritidshem. Även personalgruppen annan pedagogisk personal redovisas i utvalda delar.

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

I sin bedömning av måluppfyllelsen kommenterar regeringen de flesta indikatorer och resultat som redovisas på den övergripande nivån inom utbildningsområdet samt de tre indikatorer som är kopplade till bedömningsgrunden en väl fungerande och hållbar kompetensförsörjning.

Regeringen bedömer sammantaget att Sverige i flera avseenden är en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet. Regeringen framhåller bl.a. att andelen barn i förskolan är hög redan från tre års ålder. Jämfört med snittet i OECD har Sverige en högre utbildningsnivå. Det är vidare betydligt vanligare att utbilda sig i vuxen ålder i Sverige än det är i OECD som helhet, något som bidrar positivt till Sveriges kompetensförsörjning. Regeringen framhåller också att en högre andel av dem som nyligen avslutat sin utbildning i Sverige är sysselsatta än i resten av EU och att det är en mindre andel unga i Sverige än i OECD som helhet som varken arbetar eller studerar. Sverige är enligt regeringen en framstående forskningsnation och när det gäller vetenskaplig produktivitet är Sverige ett av de länder som producerar flest vetenskapliga artiklar per miljon invånare.

Samtidigt finns det enligt regeringen anledning att uppmärksamma de utmaningar som Sverige står inför. Resultat från den senaste Pisa-undersökningen 2022 visar att svenska elevers kunskaper i matematik och läsförståelse har försämrats sedan undersökningen 2018 och att resultatspridningen har ökat. Både i Sverige och i övriga OECD har likvärdigheten försämrats. Vad gäller likvärdighet är Sverige i ett internationellt perspektiv ett genomsnittligt land enligt de senaste Pisa-resultaten. Därutöver menar regeringen att de indikatorer som används för att följa upp utvecklingen av kompetensförsörjningen visar att de arbetslösas kompetens inte helt matchar behoven på arbetsmarknaden. Indikatorerna visar också att det är relativt vanligt att människor jobbar inom ett yrke som inte matchar den utbildning de har.

Resultatredovisning och bedömning av målpuffyllelsen för verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning

Regeringen lyfter fram skrivningar i skollagen (2010:800) som mål för verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning. I skollagen anges bl.a. att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

För att bedöma målpuffyllelsen för Barn- och ungdomsutbildning används följande indikatorer för respektive verksamhet.

Förskolan och fritidshemmet:

- deltagande i förskola, andelen barn i åldern 3–5 år som är inskrivna i förskola
- deltagande i fritidshem, andelen barn i åldern 6–12 år som är inskrivna i fritidshem.

Grundskolan:

- resultat på nationella prov i grundskolan
- andelen elever som uppnått betygskriterierna i samtliga grundskolans ämnen i årskurs 9
- andelen elever i årskurs 9 som uppnått behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram
- resultat i internationella studier i grundskolan som Pisa, Timss och Pirls i de fall någon ny studie presenterats sedan föregående års budgetproposition.

Specialskolan och sameskolan:

- genomsnittligt meritvärde i årskurs 10 i specialskolan och andelen elever med behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram
- resultat på nationella prov i årskurs 6 i sameskolan och andelen elever som uppnått minst betyget E i alla ämnen.

Gymnasieskolan:

- resultat på nationella prov
- genomsnittliga betygspoäng
- andelen elever som slutfört utbildningen inom tre år
- andelen elever som uppnått kraven för grundläggande behörighet till högskoleutbildning inom tre år.

Samtliga indikatorer är desamma som förra året. Regeringen redovisar även andra uppgifter inom området, t.ex. om elevutveckling, kostnader för de olika skolformerna och etablering på arbetsmarknaden efter gymnasieutbildning.

Regeringen bedömer att det finns stora variationer i verksamhetsområdets måluppfyllelse. En närmare analys av i vilka delar eller skolformer målen för området nås eller inte nås finns inte tillgänglig. I resultatanalysen kommenterar regeringen cirka hälften av områdets indikatorer. Måluppfyllelsen för skolformerna specialskolan, anpassade grundskolan och sameskolan liksom fritidshemmet kommenteras inte alls i regeringens bedömning.

Utskottets bedömning

Utskottet välkomnar den utveckling av resultatredovisningen för utgifts-området som har genomförts under de senaste åren och ser positivt på det

fortsatta arbetet med att utveckla mål- och resultatstyrningen i budgetpropositionen. En tydlig och ändamålsenlig resultatredovisning är en viktig del i styrkedjan. Utskottet uppskattar en fortsatt dialog.

Resultatredovisningen

Utskottets genomgång av resultatredovisningen har visat att det liksom föregående år är nio indikatorer som används för att mäta måluppfyllelsen på övergripande nivå inom utbildningsområdet. Samtliga indikatorer är kopplade till internationell statistik eller undersökningar som tillhandahålls av OECD. Utskottet ser positivt på att de indikatorer som används är desamma som under föregående år. Långsiktighet vid framtagandet och urvalet av indikatorer är av stor vikt för riksdagens möjligheter att följa utvecklingen mot målet för utgiftsområdet under en längre tid. Utskottet noterar att tabellerna i resultatredovisningen som är övergripande för hela utgiftsområdet är desamma som föregående år, vilket skapar kontinuitet. Fyra av elva diagram redovisar tids-serier för tio år eller längre. Utskottet anser att det är önskvärt att ytterligare någon eller några tidsserier för diagrammen – i de fall det är möjligt – är minst tioåriga.

När det gäller verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning har utskottet tidigare år efterfrågat information om s.k. resursskolor, dvs. skolor som begränsar sitt mottagande till elever som är i behov av särskilt stöd (bet. 2023/24:UbU1). Tillika har utskottet efterfrågat indikatorer för att mäta måluppfyllelsen för den anpassade grundskolan och den anpassade gymnasieskolan (bet. 2023/24:UbU1). När det gäller den anpassade grundskolan anför regeringen att det är svårt att redovisa betygsresultat som är tillförlitliga över tid. Utskottet vidhåller sina tidigare önskemål om att regeringen redovisar information om resursskolor samt tar fram resultatindikatorer till kommande budgetpropositioner.

När det gäller verksamhetsområdet Kommunal vuxenutbildning och yrkes-högskola välkomnar utskottet den utveckling av resultatredovisningen som regeringen genomfört. Att antalet diagram och tabeller utökats kraftigt och att hälften av dem omfattar tidsserier om åtta år eller mer ger en god överblick över utvecklingen på området. Utskottet är också positivt till att regeringen jämfört med föregående år presenterar mer information om regionalt yrkesvux i resultatredovisningen vilket utskottet har efterfrågat. Förra året efterfrågade utskottet också skälet till varför regeringen valt att införa en ny indikator när det gäller området komvux i svenska för invandrare, sfi, (andel kursdeltagare som avslutat respektive avbrutit en kurs), vilket utskottet noterar fortfarande saknas.

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

När det gäller regeringens bedömning av måluppfyllelsen på en övergripande nivå för utgiftsområdet är det enligt utskottet positivt att regeringen kopplar samman resonemanget med de flesta indikatorer som valts ut för att mäta

måluppfyllelsen i avsnittet. Därutöver är det positivt att regeringen i sin bedömning av måluppfyllelsen kommenterar alla tre indikatorer som är kopplade till bedömningsgrunden om en väl fungerande och hållbar kompetensförsörjning. Utskottet ser gärna att regeringen ytterligare utvecklar den övergripande bedömningen av måluppfyllelsen genom att resultaten och analysen för verksamhetsområdena Barn- och ungdomsutbildning, Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola, Universitet och högskolor samt Forskning i högre utsträckning integreras i bedömningen av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

Utskottet vill understryka vikten av dels att regeringen gör en tydlig bedömning av måluppfyllelsen inom respektive område, dels att regeringens bedömning av måluppfyllelsen inom respektive område utgår från en systematisk genomgång av indikatorerna. Utskottet önskar särskilt att regeringen utvecklar sin bedömning av måluppfyllelsen vad gäller området Barn- och ungdomsutbildning i vilken endast cirka hälften av indikatorerna kommenteras. I detta avsnitt skulle utskottet också önska att få ta del av regeringens bedömning av måluppfyllelsen i fler skolformer, t.ex. specialskolan och den anpassade grundskolan liksom regeringens bedömning av måluppfyllelsen i fritidshemmet.

2 Statens budget inom utgiftsområde 16

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt regeringens förslag och lämnar de godkännanden och de bemyndiganden som regeringen har begärt, med den ändringen att tidsperioden för bemyndigandet för anslaget 1:19 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning ska vara 2026–2032. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 16 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Propositionen

Omfattning och mål

Utgiftsområdet omfattar utgifter för utbildning inom skolväsendet (inklusive kommunal vuxenutbildning), utbildning inom yrkeshögskolan, vissa andra utbildningar med enskilda huvudmän samt universitet och högskolor. Även utgifter för myndigheter inom utbildningsområdet omfattas. Likaså omfattas utgifter för statlig finansiering av forskning och forskningsmyndigheter. Huvudmannaskapet för olika skolformer och verksamheter inom utgiftsområdet varierar, liksom finansieringsformerna. Staten styr genom finansiering, reglering och uppställda mål, tillsyn och tillståndsprövning samt uppföljning och kvalitetssäkring.

Målet för utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1 utg.omr. 16 avsnitt 2.3, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98).

Budgetförslag

Regeringen föreslår att 103 845 141 000 kronor anvisas till 104 anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Mer än hälften av medlen (ca 55,4 miljarder kronor) avsätts för området Universitet och högskolor. Ungefär en fjärdedel av medlen (ca 28,7 miljarder kronor) avsätts för området Barn- och ungdomsutbildning, varav ca 25,7 miljarder kronor avser utgifter för statliga bidrag. Drygt en tiondel av medlen (ca 11,3 miljarder kronor) avser området Forskning, med anslag till bl.a. forskning och forskningens infrastruktur. Cirka 8,3 miljarder kronor avser området Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola, varav ca 8,2 miljarder kronor avser utgifter för statliga bidrag. Därutöver avsätts ungefär 150 miljoner kronor till anslag för gemensamma ändamål, t.ex. Sveriges medlemsavgift till Unesco. Regeringen föreslår också beställningsbemyndiganden under 13 anslag på sammanlagt ca 67,9 miljarder kronor. I bilagorna 2 och 3 till betänkandet finns det en sammanställning av regeringens förslag till anslag för

2025 och beställningsbemyndiganden. Vidare föreslås ytterligare ett antal bemyndiganden för regeringen, bl.a. att besluta om bidrag till European Spallation Source ERIC (ESS) på högst ca 1,2 miljarder kronor.

Motionerna

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet har i sina motioner föreslagit alternativ till regeringens förslag för vissa anslag. I förhållande till regeringens förslag till budget föreslår Socialdemokraterna en ökning av anslagsnivån för utgiftsområdet med ca 4,7 miljarder kronor. Vänsterpartiet föreslår att anslagsnivån för utgiftsområdet ökar med ca 5,4 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag. Centerpartiet föreslår en ökning av anslagsnivån för utgiftsområdet med ca 5,1 miljarder kronor. Miljöpartiet föreslår en ökning av anslagsnivån för utgiftsområdet med ca 5,5 miljarder kronor i förhållande till regeringens förslag. En sammanställning av motionärernas anslagsförslag för 2025 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning finns i bilaga 2 till betänkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker punkterna 1–14 i propositionen om anslag, godkännanden och bemyndiganden och avstyrker motionerna.

När det gäller propositionens förslag om bemyndigande om ekonomiska åtaganden för anslaget 1:19 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* vill utskottet anföra följande. I propositionen anges tidsperioden 2026–2031. Denna tidsperiod bör i stället vara 2026–2032. I övrigt tillstyrks punkten 15 i propositionen om beställningsbemyndiganden.

I avsnitten 3–7 nedan redogörs närmare för innehållet i propositionen och motionerna samt för skälen till utskottets ställningstagande. I avsnitt 3 redogörs också för de tre tillkännagivanden som regeringen redovisar i budgetpropositionen.

3 Barn- och ungdomsutbildning

Propositionen

Mål för området

Området Barn- och ungdomsutbildning omfattar förskolan, annan pedagogisk verksamhet, förskoleklassen, grundskolan, sameskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

Politikens inriktning

De senaste internationella undersökningarna Pisa och Pirls (Progress in International Reading Literacy Study) visar att svensk skola har stora utmaningar. Sverige måste återupprätta en stark kunskapskola och gå tillbaka till grunderna där fokus är på faktakunskaper och färdigheter som att läsa, skriva och räkna. För att eleverna ska vara väl rustade för framtiden är det även avgörande att lärarna har förutsättningar att bedriva undervisning av god kvalitet. För att barn och elever ska kunna tillgodogöra sig undervisningen behöver de också en trygg skola med tydliga förväntningar där det råder studiero.

Genom medel som avsattes i budgetpropositionen för 2023 infördes ett statsbidrag för inköp av vissa läromedel (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16). Regeringen föreslår att satsningen på läromedel förstärks i syfte att sträva mot principen om en lärobok per elev och ämne. Dessutom föreslår regeringen fortsatta insatser när det gäller elevers användning av lärverktyg, bl.a. för att minska användningen av digitala enheter som kan påverka elevernas kunskapsutveckling negativt.

Regeringen konstaterar att det finns stora möjligheter för fritidshemmen att bidra till att stärka elevers språkutveckling, läsintresse och läsförmåga. Av den

anledningen föreslår regeringen att medel avsätts för att genomföra insatser för att stärka fritidshemmens arbete med läsning och höja elevers kunskaper i det svenska språket, med särskilt fokus på elever med utländsk bakgrund.

Regeringen konstaterar också att skolan kan vara en av få platser där elever med föräldrar som inte har svenska som modersmål regelbundet möter det svenska språket. För att stärka kunskaperna i svenska avser regeringen att införa en försöksverksamhet med språkstärkande insatser för elever som har behov av intensivträning i svenska.

Ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare kommer att införas under 2025. Regeringen föreslår att Skolverket stegvis tillförs medel för att, i samråd med Rådet för professioner i skolväsendet, proaktivt och utifrån identifierade behov tar fram fler relevanta insatser.

Vidare anser regeringen att det är viktigt med en långsiktig behörighetsgivande fortbildning av lärare och förskollärare. Regeringen beräknar en förstärkning av statsbidraget för fortbildning av lärare och förskollärare fr.o.m. 2026.

Mängden undervisningstid kan enligt regeringen vara en faktor som påverkar elevers kunskapsutveckling. Införandet av en tioårig grundskola skulle kunna ge alla elever mer undervisning i grundskolans ämnen. I budgetpropositionen för 2024 beräknade regeringen att det skulle avsättas medel för 2025 och 2026 till Skolverket för att förbereda införandet av en tioårig grundskola.

Regeringen föreslår att statsbidraget för personalkostnader för skolsociala team, som inrättades 2023, ska förlängas och förstärkas i syfte att öka elevers närvaro i skolan och före bygga utanförskap och kriminalitet.

Regeringen framhåller att akutskolor innebär en möjlighet för huvudmän att värna tryggheten och studieron i skolan, hantera ordningsproblem och säkra kontinuiteten i utbildningen för alla elever. För att ge ökade förutsättningar för huvudmännen att inrätta akutskolor föreslår regeringen att statsbidraget för personalkostnader för akutskolor i grundskolan förstärks.

För att stärka Skolverkets arbete som beredskapsmyndighet, bl.a. inom informations- och cybersäkerhet föreslår regeringen att medel avsätts för ändamålet.

Regeringen anser vidare att det finns behov av att kunna följa kunskapsutvecklingen för barn och elever med funktionsnedsättning. Av den anledningen föreslår regeringen att medel avsätts för att utveckla ett uppföljningssystem som kan ge bättre förutsättningar för beslut inom funktionshindersområdet och som bättre återspeglar de verkliga förhållandena för barn och elever med funktionsnedsättning.

De senaste internationella studierna visar att svenska elevers kunskaper behöver stärkas ytterligare. Som ett ytterligare stöd till huvudmännen i arbetet med att stärka elevernas kunskapsutveckling föreslår regeringen därför att kunskapsbidraget förstärks.

Regeringen föreslår att statsbidraget förstärks för att öka den pedagogiska kvaliteten i förskolan, så att alla barn ska kunna utveckla sina kunskaper,

färdigheter och kompetenser så långt som möjligt oberoende av i vilken förskola de går, eller var i landet de bor.

Regeringen avsatte medel i budgetpropositionen för 2024 för att förstärka Skolinspektionens kapacitet. Enligt regeringen behöver Skolinspektionen öka granskningen av kommunal vuxenutbildning, inklusive utbildning i svenska för invandrare, i syfte att stärka kvaliteten i den skolformen. Regeringen föreslår därför att ytterligare medel avsätts för en permanent förstärkning av Skolinspektionen.

Kostnaderna för reformen att införa digitala nationella prov och centralt rättade nationella prov i vissa ämnen beräknas bli högre än tidigare budgeterat. För regeringen är det prioriterat att denna reform fortsätter enligt plan och regeringen föreslår därför att Skolverket tillförs ytterligare medel för myndighetens arbete med digitala och centralt rättade nationella prov.

Regeringen framhåller att insatser i skolan om entreprenörskap stärker barns och ungdomars möjligheter till framtida sysselsättning som företagare eller anställda genom att utveckla kompetenser som är efterfrågade på arbetsmarknaden. Av den anledningen föreslår regeringen att medel avsätts till statsbidraget för entreprenörskap i skolan så att statsbidragets nuvarande nivå kan upprätthållas permanent.

Tillkännagivanden som regeringen anser är slutbehandlade

Regeringen redovisar sin behandling av tre tillkännagivanden inom Barn- och ungdomsutbildning.

Studie- och yrkesvägledning

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen ska låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet (bet. 2016/17:UbU18 punkt 7, rskr. 2016/17:251).

Den 30 november 2017 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder för att ge alla elever inom skolväsendet möjlighet att göra väl övervägda utbildnings- och yrkesval fattade utifrån goda kunskaper om arbetsliv och utbildningsvägar. I uppdraget ingick frågan om hur studie- och yrkesvägledares roll kan stärkas och hur de i högre grad kan integreras i verksamheten samt hur nätbaserade och interaktiva studie- och yrkesvägledningstjänster används och kan utvecklas (dir. 2017:116). I januari 2019 lämnade utredningen betänkandet Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4).

Regeringen gick vidare med förslaget om digitala verktyg, och den 19 december 2019 fick Skolverket i uppdrag att se över och utveckla befintliga digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning. Skolverket redovisade uppdraget den 16 januari 2024 och har utvecklat och lanserat tolv digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning på webbplatsen Utbildningsguiden. Målgrupperna för verktyget är elever som ska välja grund- eller gymnasieskola, vårdnadshavare som söker en förskola eller skola för sina barn, vuxna

som söker efter en utbildning eller ett yrke samt studie- och yrkesvägledare. Regeringen bedömer att de digitala verktygen kommer att underlätta och förbättra såväl studie- och yrkesvägledarnas arbete som målgruppernas möjlighet till val av utbildning.

Det finns vidare stöd på Skolverkets webbplats som ger exempel på hur studie- och yrkesvägledningen kan integreras i undervisningen. Dessa stöd kan bidra till att öka elevernas motivation för skolan och till att minska elevernas avhopp. Enligt regeringen kan detta även leda till att studie- och yrkesvägledningen som helhet stärks.

Regeringen bedömer att ytterligare insatser inom området inte är nödvändiga utan anser att tillkännagivandet med dessa insatser är slutbehandlat.

Tillförlitlighet i Pisa-undersökningar

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen ska säkra tillförlitligheten i genomförandet av internationella kunskapsmätningar i den svenska skolan samt genomföra en analys av hur förtroendet för Pisa-studien kan återupprättas (bet. 2021/22:UbU5 punkt 4, rskr. 2021/22:145).

Den 9 juni 2022 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. analysera och föreslå hur uppgifter om exkluderade elever kan särredovisas i Pisa-undersökningen. Utredaren skulle även analysera och, vid behov, föreslå hur kunskapsresultaten för olika grupper av elever på andra sätt bättre kan följas upp i olika internationella undersökningar samt lämna nödvändiga författningsförslag (dir. 2022:73).

Utredningen överlämnade den 18 december 2023 betänkandet Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95). I betänkandet framför utredningen att Skolverket har vidtagit nödvändiga åtgärder för att exkluderingen av elever i Pisa-undersökningen ska ske enligt gällande rätt. Av betänkandet framgår att de åtgärder Skolverket har vidtagit är en omprövning av den tidigare praxisen för redovisning av exkluderingskriterier. I den tidigare bedömningen ansåg Skolverket att det inte var möjligt att registrera elever utifrån kategorier som kan definieras som hälsoaspekter, eftersom det är känsliga personuppgifter. Skolverket har emellertid fattat ett nytt beslut, och den nya bedömningen är att exkluderade elever kan särredovisas. Med hänvisning till detta har utredningen bedömt att frågan om särredovisning i Pisa-undersökningen är besvarad och har lämnat frågan utan vidare åtgärd.

Regeringen bedömer därmed att tidigare problem med redovisningen av exkluderingen och därmed Pisa-undersökningens tillförlitlighet har åtgärdats. Regeringen har inte heller fått några signaler om att det finns problem med tillförlitligheten i genomförandet när det gäller andra internationella kunskapsmätningar. Därmed bedömer regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillsyn över enskilda förskolor, fritidshem samt pedagogisk omsorg

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att överväga att se över för- och nackdelarna med att ge Statens skolinspektion ansvar för tillstånd och tillsyn även för enskilda förskolor, fritidshem samt pedagogisk omsorg (bet. 2022/23:UbU5 punkt 15, rskr. 2022/23:182).

En kommun prövar godkännande av enskilda huvudmän för och har tillsyn över fristående förskolor, pedagogisk omsorg och vissa fritidshem (2 kap. 7 § andra stycket och 26 kap. 4 § skollagen [2010:800]). Enligt 26 kap. 3 § 4 skollagen har Skolinspektionen tillsyn över hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar.

Frågan om tillsyn över fristående förskolor och vissa fritidshem och behovet av statlig granskning har berörts av bl.a. Ägarprövningsutredningen i betänkandet Krav på privata aktörer i välfärden (SOU 2015:7) och av Skolmyndighetsutredningen i betänkandet Statliga skolmyndigheter – för elever och barn i en bättre skola (SOU 2018:41). Det sistnämnda utredningsuppdraget bestod bl.a. i att klarlägga förutsättningarna för att flytta över ansvaret för tillsyn av fristående förskolor och vissa fritidshem från kommunerna till Skolinspektionen. Betänkandet som lämnades i juni 2018 remitterades inte.

I januari 2023 utökades efter förslag i propositionen Tydligare krav på fristående förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning bestämmelserna i skollagen om ägar- och lämplighetsprövning av enskilda som ansöker om att bli huvudmän inom skolväsendet med demokrativillkor (prop. 2021/22:157, bet. 2021/22:UbU29, rskr. 2021/22:397). Vidare gavs genom ändringar i förordningen (1999:1134) om belastningsregister Skolinspektionen och kommunerna rätt att vid ägar- och ledningsprövningen begära ut fler uppgifter från belastningsregistret. Dessutom skärptes regleringen i skollagen om konfessionella skolor och förskolor och det infördes krav på att enskilda som ansöker om att få bedriva verksamhet inom skolväsendet med konfessionell inriktning ska uppge det till tillsynsmyndigheten för att få tillstånd att bedriva verksamheten med konfessionell inriktning. När det gällde enskilda som redan hade fått ett godkännande som enskild huvudman krävdes att dessa, för att få fortsätta bedriva verksamheten med konfessionell inriktning, inom ett halvår efter ikraftträdandet skulle anmäla till tillsynsmyndigheten att verksamheten skulle ha en sådan inriktning. Vid samma tidpunkt infördes även skärpningar i skollagen som innebär att en kommun efter ansökan ska pröva om en enskild ska godkännas som huvudman för en pedagogisk omsorg som ska bedrivas i kommunen (prop. 2021/22:78, bet. 2021/22:UbU21, rskr. 2021/22:203). För godkännande ska det krävas att den enskilde har insikt i och förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten och i övrigt bedöms som lämplig. I fråga om juridiska personer ska det prövas att deras ledning och ägare uppfyller kraven. Om verksamheten ska bedrivas där en person som är 15 år eller äldre är folkbokförd ska han eller hon visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Efter ett godkännande ska det utövas tillsyn över att kraven fortlöpande är uppfyllda. Godkännandet ska

vidare kunna återkallas utan föregående föreläggande om kraven inte längre är uppfyllda.

Den 24 november 2022 fick Skolinspektionen, genom en ändring av myndighetens regleringsbrev, i uppdrag att i enlighet med vad som anges i propositionen Tydligare krav på fristående förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning (prop. 2021/22:157) utarbeta ett stödmaterial för kommunernas ägar- och ledningsprövning. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) den 31 januari 2023.

En fördel med att ansvaret för tillsynen av alla förskolor och fritidshem och all pedagogisk omsorg är samlat hos en och samma myndighet, i stället för fördelat mellan kommunerna, skulle vara att likvärdigheten i granskningen stärks. Skolinspektionens löpande tillsyn över kommunala förskolor, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet utövas dock i dag i huvudsak på huvudmannanivå, se 2 § tredje stycket förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion. Detta kan jämföras med att Skolinspektionen i fråga om förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg med en enskild huvudman har tillsyn över att kommunerna uppfyller sitt tillsynsansvar över de enskilda huvudmännen. En viss likvärdighet i granskningen föreligger således redan.

Om Skolinspektionen skulle ta över tillsynen och dessutom utöva den på såväl huvudmannanivå som enhetsnivå skulle myndighetens tillsynsansvar omfatta ytterligare ca 3 200 enheter med en enskild huvudman. Kommunernas tillsyn kan omfatta årliga eller regelbundet återkommande kontroller av samtliga verksamheter, till skillnad från Skolinspektionens nuvarande granskningsuppdrag som tar sin utgångspunkt i bl.a. en behovsanalys, se 2 § andra stycket förordningen med instruktion för Statens skolinspektion. För att Skolinspektionen ska kunna göra träffsäkra urval av granskningsobjekt krävs vidare tillgång till bl.a. tydliga indikatorer, något som inte finns för berörda verksamheter på samma sätt som för t.ex. grundskolan och gymnasieskolan.

Regeringen bedömer att en ny organisation med tillsyn och kvalitetsgranskning i Skolinspektionens regi riskerar att kosta mer än den tillsyn som kommunerna utövar i dagsläget över berörda verksamheter. Vidare finns det svårigheter med att uppnå en likvärdig täckningsgrad respektive träffsäkra urval bland de berörda verksamheterna. Regeringen bedömer att för- och nackdelarna med att ge Skolinspektionen ansvar för tillstånd och tillsyn även för enskilda förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg härmed har övervägts och att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Anslagen

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för området Barn- och ungdomsutbildning (propositionen avsnitt 3.7). I propositionen redovisas anslagsutvecklingen över tid i en tabell under varje anslag: utfall och anslagssparande för 2023, anslag och utgiftsprognos för 2024, regeringens förslag för 2025 och regeringens beräkning av anslaget för 2026 och 2027. För varje

anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå och beräknad anslagsnivå för kommande år. Av tabellen Förändringar av anslagsnivån framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder, överföring till eller från andra anslag eller övrigt. Inom ett antal anslag föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om ekonomiska åtaganden. Under anslagen för Skolverket, Skolinspektionen, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen återfinns också en budget för avgiftsbelagd verksamhet.

Anslaget 1:1 Statens skolverk

Regeringen anger att anslaget får användas för Statens skolverks förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 1 342 316 000 kronor för 2025.

För att undersöka elevers användning av digitala enheter ökas anslaget med 3 000 000 kronor för 2025.

För ett utvecklat uppföljningssystem för barn och elever med funktionsnedsättning ökas anslaget med 1 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

För uppföljning av betyg i gymnasieskolan beräknas anslaget öka med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Anslaget minskas med 2 000 000 kronor för 2025 med anledning av att budgeterade reformer för förstärkning av undervisningen i anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola samt för ett gemensamt skolval inte genomförs. Av samma skäl beräknas anslaget minska med 110 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

För åtgärder för att stärka samhällsvården ökas anslaget med 1 000 000 kronor för 2025 (se utg.omr. 9 avsnitt 6.5).

För utveckling av undervisningen med stöd av läslistor ökas anslaget med 1 500 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 3 000 000 kronor för 2026 och 2027.

För en förlängning av insatser som rör lärverktyg i skolväsendet ökas anslaget med 2 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med motsvarande belopp för 2026 och 2027.

För ökade kostnader för digitala och centralt rättade nationella prov ökas anslaget med 40 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 33 000 000 kronor för 2027 och med 22 000 000 kronor fr.o.m. 2028.

För arbete med ekonomisk redovisning i skolväsendet beräknas anslaget öka med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

För att stärka Skolverkets arbete som beredskapsmyndighet, bl.a. inom informations- och cybersäkerhet, ökas anslaget med 3 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 3 000 000 kronor för 2026 och med 4 000 000 kronor för 2027.

Anslaget minskas med 80 000 000 kronor för 2025 för en effektivisering av Skolverkets verksamhet. Av samma skäl beräknas anslaget minska med 85 000 000 kronor för 2026 och med 100 000 000 kronor fr.o.m. 2027.

Anslaget 1:2 Statens skolinspektion

Regeringen anger att anslaget får användas för Statens skolinspektions förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för verksamhetsutgifter för Barn- och elevombudet samt Skolväsendets överklagandenämnd.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 629 618 000 kronor för 2025.

För att Skolinspektionen ska kunna stärka granskningen av kommunal vuxenutbildning ökas anslaget med 7 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 10 000 000 kronor för 2026 och med 12 000 000 kronor fr.o.m. 2027.

Anslaget 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten

Regeringen anger att anslaget får användas för Specialpedagogiska skolmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för myndighetens verksamhet, produktionsstöd för läromedelsframställning och visst internationellt samarbete.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 894 119 000 kronor för 2025.

För anpassning av nationella prov för elever med svår synnedläggelse eller blindhet ökas anslaget med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

1:4 Sameskolstyrelsen

Regeringen anger att anslaget får användas för Sameskolstyrelsens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för Sameskolstyrelsens verksamhet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 64 440 000 kronor för 2025.

För en förstärkning av Sameskolstyrelsens förvaltningsanslag beräknas anslaget öka med 3 000 000 kronor för perioden 2026–2028 och med 1 000 000 kronor för 2029.

1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för att främja utveckling av skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet samt för insatser som syftar till att minska skolsegregation. Anslaget får även användas för utgifter för svenskt deltagande i internationella studier och tävlingar på utbildningsområdet. Anslaget får vidare användas för utgifter för administration av uppdrag, uppföljning och utvärdering av uppdrag och satsningar, utredningar samt statsbidrag och stipendier.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 6 094 885 000 kronor för 2025.

För att World Skills Sweden ska kunna fortsätta sitt arbete med att stärka yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft beräknas anslaget öka med 10 000 000 kronor för perioden 2026–2028.

För tidiga och förebyggande insatser genom stiftelsen Allmänna Barnhuset ökas anslaget med 2 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med motsvarande belopp för 2026.

För en förstärkning och förlängning av statsbidraget för personalkostnader för skolsociala team ökas anslaget med 25 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 150 000 000 kronor för 2026 och 2027.

För en förstärkning av statsbidraget för entreprenörskap i skolan ökas anslaget med 13 500 000 kronor fr.o.m. 2025.

Anslaget beräknas minska med 100 000 000 kronor fr.o.m. 2026 för en minskning av medel för riktade insatser i skolväsendet.

För en förstärkning av statsbidraget för personalkostnader för akutskolor i grundskolan ökas anslaget med 100 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

För en förstärkning av statsbidraget för inköp av läroböcker och lärarhandledningar ökas anslaget med 200 000 000 kronor för 2025.

För ett samlat statsbidrag för personalförstärkning ökas anslaget med 850 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 700 000 000 kronor för 2026 och 2027.

För en försöksverksamhet med intensivträning i svenska för elever som behöver det ökas anslaget med 100 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med motsvarande belopp för 2026 och 2027.

För en språksatsning i fritidshemmet ökas anslaget med 9 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 12 000 000 kronor för 2026 och 2027.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 625 780 000 kronor för perioden 2026–2029.

Skälen är att Skolverket inom sin verksamhet behöver kunna sluta fleråriga ekonomiska avtal. Vidare behöver myndigheten kunna lämna förhandsbesked till huvudmän om statsbidrag.

1:6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom skolområdet för elever med funktionsnedsättning som är mottagna vid någon av de riksrekryterande utbildningarna i Göteborgs kommun, Kristianstads kommun, Linköpings kommun, Stockholms kommun och Örebro kommun.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 269 837 000 kronor för 2025.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 35 000 000 kronor för 2026.

Skälen är att Specialpedagogiska skolmyndigheten beslutar om bidrag för omvårdnad och habilitering för elever som deltar i Rh-anpassad gymnasieutbildning. Bidraget beviljas per läsår.

1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan, fritidshemmet och pedagogisk omsorg. Anslaget får vidare användas för utgifter för statsbidrag för att stimulera omsorg under kvällar, nätter och helger. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 4 560 000 000 kronor för 2025.

För en förstärkning av statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan ökas anslaget med 900 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 600 000 000 kronor för 2026 och 2027.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 586 000 000 kronor för 2026.

Skälen är att statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan beviljas per kalenderår (bidragsår). Huvudmännen behöver information om bidragsramarnas storlek, och beslut om bidragsramar behöver därför fattas året före bidragsåret.

1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för

- ersättning vid personskada till elev i viss gymnasieskolutbildning
- statsbidrag för avgifter till International Baccalaureate Office och för viss International Baccalaureateutbildning
- statsbidrag och särskilt stöd för utbildningsverksamhet med särskild inriktning
- statsbidrag för riksrekryterande gymnasiala utbildningar
- ersättning till skolhuvudmän för kostnader för nordiska elever
- statsbidrag för utlandssvenska elever samt barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige eller som vistas i landet utan tillstånd.

Anslaget får även användas för utgifter för arbete med administration och uppföljning av statsbidrag.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 204 720 000 kronor för 2025.

För att täcka en hög efterfrågan på medel från anslaget ökas anslaget med 14 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Anslaget får även användas

för utgifter inom ramen för Statens skolverks utvecklingsinsatser för svensk undervisning i utlandet och för stöd för undervisning i svenska vid utländska skolor. Anslaget får vidare användas för utgifter för anställda vid Europa-skolorna.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 118 582 000 kronor för 2025.

För att täcka en hög efterfrågan på medel från anslaget ökas anslaget med 6 500 000 kronor fr.o.m. 2025.

1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och andra utgifter för fortbildning och annan kompetensutveckling av lärare, förskollärare, rektorer och annan pedagogisk personal.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 1 097 526 000 kronor för 2025.

För kompetensutveckling inom ramen för det nationella professionsprogrammet ökas anslaget med 14 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 64 000 000 kronor för 2026 och med 84 000 000 kronor fr.o.m. 2027.

För en förstärkning av statsbidraget för fortbildning av lärare och förskollärare beräknas anslaget öka med 200 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

För fortbildningsinsatser som avser ämnesdidaktisk fördjupning i barns och elevers språk-, läs-, skriv- och matematikutveckling ökas anslaget med 17 000 000 kronor för 2025. Av samma skäl beräknas anslaget öka med 50 000 000 kronor för 2026 och med 65 000 000 kronor för perioden 2027–2030.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 576 333 000 kronor för perioden 2026–2028.

Skälen är att Skolverket behöver ingå fleråriga avtal med lärosäten om uppdragsutbildning och lämna förhandsbesked till huvudmän om statsbidrag.

1:11 Skolforskningsinstitutet

Regeringen anger att anslaget får användas för Skolforskningsinstitutets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 47 007 000 kronor för 2025.

1:12 Praktisk skolforskning

Regeringen anger att anslaget får användas till finansieringsbidrag inom den praktiska skolforskningen. Anslaget disponeras och fördelas av Skolforskningsinstitutet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 36 043 000 kronor för 2025.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 72 100 000 kronor för perioden 2026–2028.

Skälen är att det behövs ett bemyndigande att ingå ekonomiska åtaganden för att kunna utlysa och fördela medel för praktisk forskning för en längre period.

1:13 Bidrag till lärarlöner

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till höjda löner för lärare och förskollärare i fritidshemmet, förskolan, förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan. Anslaget får även användas för karriärstegsreformen och för särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med examen på forskarnivå.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 4 875 000 000 kronor för 2025.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 426 000 000 kronor för 2026.

Skälen är att Skolverket behöver kunna lämna förhandsbesked till huvudmän om statsbidrag.

1:14 Särskilda insatser inom skolområdet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för insatser för elever med funktionsnedsättning eller med andra särskilda behov.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 163 418 000 kronor för 2025.

1:15 Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag som syftar till att stärka kunskapsutvecklingen i förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 8 243 000 000 kronor för 2025.

För en förstärkning av kunskapsbidraget ökas anslaget med 700 000 000 kronor för 2025.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 563 000 000 kronor för 2026.

Skälen är att bidraget lämnas för ett kalenderår i sänder och bidragsramarna varierar i storlek för huvudmännen med hänsyn till förändringar i elevantal och elevernas bakgrund. Huvudmännen behöver därför information om bidragsramarnas storlek inför sina egna budgetprocesser, vilket innebär att beslut om bidragsramar behöver fattas året före bidragsåret.

Motionerna

Socialdemokraterna

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 18 vill motionärerna att det införs språkrav för pedagogisk personal i förskolan. Om varje barn och elev ska mötas av både höga förväntningar och goda möjligheter att lära sig god svenska krävs enligt motionärerna både fler insatser och tydligare krav när det gäller svenska språket. För att motverka segregationen och möjliggöra en bra skolstart för alla barn måste förskolans språkutvecklande arbete förstärkas, i synnerhet i förskolor i utsatta områden. Motionärerna föreslår därför en särskild satsning på språkutveckling och höjd kvalitet till de 200 förskolor i landet som behöver det mest. Motionärerna föreslår en förstärkning med 200 miljoner kronor av anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola*. Motionärerna anser vidare att den personal som behöver det ska få utbildning för att klara språkraven. Socialdemokraterna föreslår därför att 80 miljoner kronor anslås till anslaget 1:7 för att införa språkrav och språklyft för pedagogisk personal i förskolan. Medlen ska bl.a. kunna användas till att genomföra språktest och språkutvecklande insatser för personal och verksamhet.

I yrkande 19 anför motionärerna att tillgången till och möjligheten att få barnomsorg på obekvämt arbetstid är mycket begränsad. Motionärerna föreslår att statsbidraget till kommunerna höjs med 50 miljoner kronor som ska användas till det ändamålet.

Motionärerna framhåller även i motionen att Specialpedagogiska skolmyndighetens statsbidrag för anpassade lärmiljöer för elever med särskilda behov är kraftigt översökt och behöver förstärkas. Motionärerna föreslår därför att anslaget 1:14 *Särskilda insatser inom skolområdet* förstärks med 30 miljoner kronor.

I yrkande 21 begär motionärerna att regeringen ska bygga ut kunskapsbidraget och säkerställa att bidraget fortsatt ska ha en fördelningsprofil som syftar till att öka skolans likvärdighet. Motionärerna vill även att mer resurser inom kunskapsbidraget riktas mot lägre årskurser och föreslår att anslaget 1:15 *Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling* ökas med 3 000 000 000 kronor för ändamålet.

I yrkande 43 vill motionärerna förbättra stödet för elever med neuropsykiatriska funktionshinder (NPF). Motionärerna föreslår en förstärkning med 200 miljoner kronor av anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* för att skolmyndigheterna tillsammans med enskilda skolor ska kunna ta fram en s.k. best practices för att ge även elever med en NPF-diagnos en bra skolgång.

I yrkande 104 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av nivåerna på anslagen 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 200 000 000 kronor, 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt*

kvalitetshöjande åtgärder inom förskola med 330 000 000 kronor, 1:14 *Särskilda insatser inom skolområdet* med 30 000 000 kronor och 1:15 *Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling* med 3 000 000 000 kronor.

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:1909 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av nivåerna på anslagen 1:1 *Statens skolverk* med 80 000 000 kronor, 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 900 000 000 kronor, 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola* med 2 690 000 000 kronor och 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* med 250 000 000 kronor.

Ovanstående anslagsförslag innebär bl.a. följande.

Motionärerna avvisar effektiviseringen av Skolverket och avsätter därför 80 miljoner kronor mer än regeringen.

För att stärka tryggheten i samhället och i politiskt eftersatta områden föreslår motionärerna att det ska införas trygghetszoner. I en trygghetszon ska bl.a. skolor få extra resurser för att kunna stärka det brottsförebyggande arbetet. Motionärerna avsätter 100 miljoner kronor för ändamålet. Vidare vill motionärerna att personaltätheten ska stärkas i elevhälsan och avsätter för ändamålet 1 miljard kronor mer än vad regeringen gör i sitt förslag. Motionärerna avvisar också regeringens satsning på akutskolor och avsätter 200 miljoner kronor mindre än regeringen.

Enligt motionärerna ska alla barn ha möjlighet att gå i förskolan oavsett föräldrarnas ekonomi. Motionärerna föreslår därför att det ska införas ett fribelopp för maxtaxan och avsätter 1,3 miljarder kronor mer än regeringen för det ändamålet. Dessutom föreslår motionärerna att ett fribelopp införas för fritidshemsavgiften och avsätter 640 miljoner kronor mer än regeringen.

Vidare vill motionärerna reglera personaltätheten i förskolan och anser att den behöver öka stegvis. Motionärerna avsätter 500 miljoner kronor för det ändamålet.

Motionärerna anser också att barngrupperna i fritidshemmen är för stora och föreslår en personalförstärkning riktad mot de fritidshem som har det största behovet och avsätter för ändamålet 250 miljoner kronor.

För att förskolan ska kunna utvecklas och rekrytera mer personal krävs det enligt motionärerna en utveckling av de olika yrkesrollerna. Därför föreslår motionärerna att det införs ett riktat barnskötaryft och avsätter 250 miljoner kronor för det ändamålet.

I partimotion 2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18 önskar motionärerna att regeringen återkommer med ett lagförslag som innebär att det ska införas ett nyckeltal för elevhälsa vid varje skolenhet. Enligt motionärerna måste alla lärare ha kunskap om barns och ungdomars hälsa för att kunna arbeta förebyggande. För att det ska kunna ingå skolskoterskor, kuratorer och psykologer i det förebyggande arbetet måste dessa yrkesgrupper

enligt motionärerna finnas närvarande i skolverksamheten. Motionärerna föreslår därför att personaltätheten inom elevhälsan byggs ut kraftfullt genom ett reglerat tak för antalet elever per respektive yrkesgrupp. Som angivits ovan anslår Vänsterpartiet 1 miljard kronor för det ändamålet i partimotion 2024/25:1909.

Centerpartiet

I kommittémotion 2024/25:2146 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av nivåerna på anslagen 1:1 *Statens skolverk* med 2 000 000 kronor, 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* med 20 000 000 kronor och 1:11 *Skolforskningsinstitutet* med 3 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en sänkning av nivåerna på anslagen 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 3 979 000 000 kronor och 1:15 *Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling* med 8 243 000 000 kronor.

Därutöver föreslår motionärerna att ett nytt anslag 99:1 *Sektorsbidrag till skolan* införs, och att detta tillförs 17 197 000 000 kronor.

Ovanstående anslagsförslag innebär bl.a. följande.

Motionärerna föreslår att ett antal riktade statsbidrag som uppgår till 12 miljarder kronor ska slås samman med det nya anslaget *Sektorsbidrag till skolan* för att minska skolornas administration och skapa en förutsägbar och likvärdig finansiering. Detta påverkar särskilt anslagen 1:5 och 1:15. Det nya anslaget tillförs, som angivits ovan, sammanlagt 17 197 miljoner kronor.

Utöver sektorsbidraget till skolan satsar motionärerna 300 miljoner kronor på gymnasieskolan. De anser att den hårda gränsen för godkänt i grundskolan bör tas bort så att även de som har fått betyget F ska ha möjlighet att, med sina övriga betyg som grund, söka sig vidare till gymnasieskolans yrkesprogram.

Motionärerna föreslår vidare att 2 miljoner kronor avsätts för att sammanställa och analysera nationell statistik om elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten föreslås få en ökning med 20 miljoner kronor för att initiera och anordna ett kompetenslyft om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar för rektorer och lärare. Motionärerna avsätter även 3 miljoner kronor för att stärka evidensen i hela skolväsendet.

Miljöpartiet

I kommittémotion 2024/25:3215 av Camilla Hansén m.fl. (MP) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av nivåerna på anslagen 1:1 *Statens skolverk* med 88 000 000 kronor, 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola* med 1 000 000 000 kronor och 1:15 *Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling* med 1 500 000 000 kronor.

Därutöver föreslår motionärerna att tre nya anslag införs och att medel tillförs dessa enligt följande: Anslaget 99:1 *Fritids för barn vars föräldrar inte*

arbetar tillförs 290 000 000 kronor, anslaget 99:2 *Kostnadsfri frukost i skolan* tillförs 1 000 000 000 kronor och anslaget 99:3 *Stärkt elevhälsa* tillförs 350 000 000 kronor.

Ovanstående anslagsförslag innebär bl.a. följande.

Enligt motionärerna måste staten fortsätta att rikta resurser för att öka likvärdigheten i skolan och fritidshemmen över hela landet. Miljöpartiet ökar därför anslaget 1:15 *Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling* med 1,5 miljarder kronor.

Motionärerna anser att staten behöver ta ett större ansvar för att skolor i hela landet ska ha tillräckliga resurser för att hålla en god kvalitet. Därför tillförs Skolverket 88 miljoner kronor för kvalitetsdialoger.

Vidare tillför motionärerna 1 miljard kronor till statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan.

Motionärerna finansierar även frukost till elever i grundskolan och gymnasieskolan med 1 miljard kronor, och de vill bygga ut elevhälsan och inleda en satsning på kuratorer som uppgår till 350 miljoner kronor.

Miljöpartiet vill också ge alla barn rätt till fritids och samtidigt stärka kvaliteten och likvärdigheten och avsätter 290 miljoner kronor för ändamålet.

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 53 vill motionärerna förstärka det befintliga statliga likvärdighetsbidraget för grundskolan, fritidsverksamheten och förskoleklassen. Motionärerna anser att staten ska ta ett större ansvar för finansieringen av skolan och förskolan och att likvärdigheten i förskolan ska förstärkas genom att statens andel av förskolans finansiering ökar.

I yrkande 62 vill motionärerna ge alla barn rätt till fritids och samtidigt stärka kvaliteten och likvärdigheten för fritidshemmen. Motionärerna framhåller att ett barn med långtidsarbetslösa föräldrar eller som av andra skäl befinner sig i en utsatt miljö riskerar att gå miste om fritidshemmets stöd eftersom det i dag enbart är barn vars föräldrar arbetar som har rätt att gå där.

I yrkande 67 anser motionärerna bl.a. att det behövs en utbyggd elevhälsa i skolorna, och i yrkande 71 vill motionärerna att det ska serveras kostnadsfri frukost och lunch i grund- och gymnasieskolan till alla elever, detta anförs även i kommittémotion 2024/25:3215.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att få saker är så viktiga för både Sveriges framtid och den enskilde eleven som skolan. Utgångspunkten är att alla elever ska ges förutsättningar att nå målen för utbildningen och att alla elever tidigt ska få det stöd de behöver. Grunden för detta arbete läggs redan i förskolan och under de tidiga skolåren. Sverige måste återupprätta en stark kunskapsskola och gå tillbaka till grunderna där fokus är på faktakunskaper och färdigheter som att läsa, skriva och räkna. Detta är centralt för hur väl eleverna lyckas med att nå utbildningens mål och med sina fortsatta studier och yrkesliv.

I det följande behandlas några områden inom barn- och ungdoms- utbildningen som motionärerna tar upp i sina anslagsyrkanden. Utskottet pekar närmare på ett antal åtgärder som har bäring på det som motionärerna för fram i sina yrkanden.

När det gäller yrkandet om att införa det nya anslaget Sektorsbidrag till skolan för att minska skolornas administration och skapa en förutsägbar och likvärdig finansiering kan utskottet konstatera att regeringen har påbörjat ett arbete med att slå ihop ett flertal statsbidrag till ett statsbidrag. De befintliga statsbidragen för lärarassistenter, personalförstärkning av speciallärare och speciallärare i särskilda undervisningsgrupper och personalförstärkning av elevhälsa föreslås av regeringen gradvis samlas i ett nytt statsbidrag. Under 2025 föreslås statsbidragen för speciallärare, speciallärare i särskilda undervisningsgrupper och elevhälsa slås samman. Statsbidraget för lärarassistenter föreslås ingå i det samlade statsbidraget fr.o.m. 2026. Det samlade statsbidraget är ett led i regeringens arbete för att minska antalet riktade statsbidrag i syfte att underlätta huvudmännens administrativa arbete med statsbidragen.

När det gäller yrkanden om statsbidraget för stärkt kunskapsutveckling – kunskapsbidraget – och att det behövs resurser för att öka likvärdigheten och kvalitetshöjande åtgärder i skolan och på fritidshemmen vill utskottet framföra att regeringen föreslår en förstärkning av kunskapsbidraget med 700 miljoner kronor till totalt 8,2 miljarder kronor. Bidraget syftar till att huvudmännen utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet ska stärka utbildningens kvalitet så att eleverna i förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet kan nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Utskottet vill framhålla att bidraget har en hög nyttjandegrad jämfört med andra statsbidrag på skolområdet. Bidraget har ett brett användningsområde som ger möjlighet till lokala anpassningar och är därför ett bra stöd för huvudmännen för att stärka elevernas kunskapsutveckling. Utskottet vill i sammanhanget också påminna om att regeringen planerar att lägga fram en proposition om att göra grundskolan tioårig fr.o.m. hösten 2028 för att ge alla elever ytterligare ett år på sig att utvecklas mot utbildningens mål i grundskolan.

Utskottet vill när det gäller yrkanden om språkkrav och kvalitetshöjande åtgärder i förskolan inledningsvis framhålla förskolans positiva effekter på barns fortsatta lärande och kunskapsresultat i skolan. Den pedagogiska verksamheten kan dock försvåras bl.a. av brister i personalens kunskaper i svenska språket. Regeringen föreslår att statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan ska förstärkas med 900 miljoner kronor för att öka den pedagogiska kvaliteten i förskolan, så att alla barn ska kunna utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt oberoende av i vilken förskola de går eller var i landet de bor. Vidare vill utskottet hänvisa till Skolverkets förberedande uppdrag att ta fram fortbildningsinsatser i form av uppdragsutbildning för förskollärare, lärare och speciallärare som avser ämnesdidaktisk fördjupning i barns och elevers språk-, läs-, skriv- och matematikutveckling. Regeringen föreslår att insatsen förlängs och att det avsätts 17 miljoner kronor för framtagandet av sådana fortbildningsinsatser.

Utskottet vill också hänvisa till att regeringen avser att införa en försöksverksamhet med språkstärkande insatser för elever som har behov av intensivträning i svenska. Även fritidshemmen har möjligheter att stärka elevers språkutveckling och läsförmåga, och regeringen har därför föreslagit att medel ska avsättas för att stärka fritidshemmens arbete med läsning och höja elevers kunskaper i det svenska språket, med särskilt fokus på elever med utländsk bakgrund.

När det gäller yrkanden om att skapa trygghet i skolan och elevhälsan kan utskottet konstatera att regeringen på olika sätt arbetar för en trygg skolmiljö för alla barn och elever. För att bl.a. stärka skolornas förutsättningar att öka tryggheten och studieron i skolan, förbättra elevhälsan och bättre kunna möta elevernas behov av stöd föreslår regeringen ett samlat statsbidrag för personalförstärkningar som ersätter ett flertal statsbidrag (se ovan). Regeringen föreslår att det sammanslagna statsbidraget förstärks med 850 miljoner kronor. Regeringen föreslår också att det befintliga statsbidraget för personalkostnader för skolsociala team förstärks och förlängs. Utskottet delar regeringens bedömning att statsbidraget fyller en viktig funktion för att förebygga utanförskap, kriminalitet, missbruk och ohälsa. Regeringen föreslår att statsbidraget för personalkostnader för skolsociala team förstärks med 50 miljoner kronor till totalt 300 miljoner kronor.

Utskottet vill när det gäller yrkanden om elever med en NPF-diagnos framhålla att regeringen arbetar för en bättre uppföljning av barn och elever med funktionsnedsättning. Det finns i dag för lite kunskap om hur det går i förskolan och skolan för barn och elever med funktionsnedsättning och således ett behov av att kunna följa dessa barns och elevers kunskapsutveckling. Ett utvecklat uppföljningssystem kan enligt regeringen ge bättre förutsättningar för beslut inom funktionshindersområdet som bättre återspeglar de verkliga förhållandena för barn och elever med funktionsnedsättningar. Regeringen föreslår därför att medel avsätts för att utveckla ett sådant uppföljningssystem.

Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömning att de tre tillkännagivanden som redovisas i propositionen är slutbehandlade. När det särskilt gäller tillkännagivandet om studie- och yrkesvägledning anser utskottet i likhet med regeringen att de angivna åtgärder som vidtagits kan leda till att studie- och yrkesvägledningen som helhet stärks.

Motionärerna föreslår ökning och minskningar i förhållande till regeringens förslag till anslag. Utskottet anser att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden inom området är väl avvägda. Utskottet har här redovisat sina skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden inom området Barn- och ungdomsutbildning och för att avstyrka samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt (se Utskottets förslag i korthet i avsnitt 2 Statens budget inom utgiftsområde 16).

4 Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola

Propositionen

Mål för området

Området Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola omfattar kommunal vuxenutbildning, utbildning inom yrkeshögskolan och vissa andra utbildningar med enskilda huvudmän.

I skollagen anges att målen för kommunal vuxenutbildning (komvux) är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. För komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska de som har störst behov av utbildning prioriteras.

Målen för yrkeshögskolan finns i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Bestämmelserna i lagen om yrkeshögskolan syftar till att säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd, att statens stöd för eftergymnasiala yrkesutbildningar fördelas effektivt och att utbildningarna håller hög kvalitet. När det gäller smala yrkesområden syftar bestämmelserna till att tillgodose behov av eftergymnasiala yrkesutbildningar som avses leda till förvärvsarbete för de studerande eller till en ny nivå inom deras yrke. Utbildningarna ska vidare bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval.

Politikens inriktning

Enligt regeringen ger vuxenutbildning människor en chans att få de kompetenser som krävs för vidare studier och för att få ett arbete men också en chans att växla yrke. Många branscher har svårt att hitta arbetskraft med rätt utbildning och kompetens samtidigt som arbetslösheten bedöms bli högre än vad som tidigare har beräknats. Regeringen framhåller därför att möjligheten till omställning och utbildning behöver stärkas, samtidigt som arbetslinjen behålls. Omställningen till ett fossilfritt samhälle och en cirkulär ekonomi innebär vidare att efterfrågan på arbetskraft med kompetens inom bl.a. digitalisering, automatisering och elektrifiering ökar.

Yrkesutbildning är viktig för utrikes födda som ännu inte har kommit in på den svenska arbetsmarknaden. Satsningar på yrkesutbildning för vuxna kan enligt regeringen påskynda ekonomisk integration, leda till att fler utrikes födda försörjer sig själva och minska risken för att de hamnar i långtidsarbetslöshet och utanförskap.

Regeringen anser vidare att tillsynen över utbildningen inom komvux behöver stärkas i syfte att höja kvaliteten i utbildningen och föreslår därför en förstärkning av Skolinspektionen.

Det behövs enligt regeringen fler utbildningsplatser inom yrkesutbildning för att möta en ökad efterfrågan på människor med yrkeskompetens i hela Sverige. Vuxna som saknar rätt utbildning behöver ökad tillgång till gymnasial yrkesutbildning som möter näringslivets behov. Statsbidraget för regionalt yrkesvux spelar enligt regeringen en viktig roll för kompetensförsörjningen. Regeringen föreslår därför medel för fler platser inom regionalt yrkesvux. Regeringen föreslår också att kommunerna ska kunna beviljas statsbidrag för upp till två år framåt i tiden för att ge kommunerna bättre planeringsförutsättningar.

När det gäller yrkeshögskolan bedömer regeringen att det behövs ett gemensamt system för ansökan för att stärka rättssäkerheten för de studerande, möjliggöra en effektiv administration och hantering av ansökningar och bidra till bättre planeringsförutsättningar. De administrativa systemen inom yrkeshögskolan måste enligt regeringen understödja den fortsatta utbyggnaden av platser. Regeringen föreslår därför att förvaltningsanslaget för Myndigheten för yrkeshögskolan ska förstärkas.

I dag är antalet lärlingar inom komvux relativt lågt jämfört med gymnasieskolan och i jämförelse med andra länder. Regeringen bedömer att om ersättningen för handledare inom komvux förbättras kommer lärlingsutbildningen för vuxna att kunna växa.

Regeringen anser vidare att satsningen på språkträning i välfärden bör förlängas t.o.m. 2026. Både inom förskola och äldreomsorg är det enligt regeringen nödvändigt att personal kan kommunicera med varandra och med målgrupperna för arbetet. Inom förskolan är det också centralt att personalen kan bidra till barnens språkutveckling.

Anslagen

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för området Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola (propositionen avsnitt 4.6). I budgetpropositionen redogörs för anslagsutvecklingen över tid i en tabell under varje anslag. Av tabellen framgår utfall och anslagssparande för 2023, anslag och utgiftsprognos för 2024, regeringens förslag för 2025 och regeringens beräkning av anslaget för 2026 och 2027. För varje anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå för 2025 och beräknad anslagsnivå för kommande år. Av tabellen Förändringar av anslagsnivån framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder, överföring till eller från andra anslag eller övrigt.

Inom ett antal anslag föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att ingå ekonomiska åtaganden. Under anslaget för Myndigheten för yrkeshögskolan återfinns även en budget för avgiftsbelagd verksamhet.

Anslaget 1:16 Bidrag till vissa studier

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag som lämnas för studier om funktionsnedsättningar, utbildning som är särskilt anpassad för personer med funktionsnedsättningar och studier inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning.

Regeringen föreslår att 17 525 000 kronor anvisas för 2025.

Anslaget 1:17 Statligt stöd till vuxenutbildning

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för

- statsbidrag för kommunal vuxenutbildning och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning samt för motsvarande äldre utbildningar och annan utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning
- statsbidrag för lärcentrum
- att främja utveckling av vuxenutbildning och öka deltagandet i sådan utbildning
- en försöksverksamhet med yrkesutbildning på gymnasial nivå med utgångspunkt i den modell som tillämpas för yrkeshögskolan
- att främja språkutveckling för personal på arbetsplatser.

Regeringen föreslår att 4 156 422 000 kronor anvisas för 2025.

Regeringen bedömer att det finns en hög efterfrågan på gymnasial yrkesutbildning för vuxna. Anslaget ökas därför med 594 000 000 kronor för 2025.

Anslaget ökas också med 40 000 000 kronor för 2025 för att förlänga satsningen på språkutveckling i välfärden. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 40 000 000 kronor för 2026.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 100 000 000 kronor för 2026 och 2027.

Skälet för regeringens beslut är följande. Skolverket beslutar om statsbidrag för bl.a. komvux. För att förbättra förutsättningarna för kommunernas planering av komvux bör statsbidrag få beviljas för upp till två år framåt i tiden.

Anslaget 1:18 Myndigheten för yrkeshögskolan

Regeringen anger att anslaget får användas för Myndigheten för yrkeshögskolans förvaltningsuppgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 171 383 000 kronor för 2025.

Anslaget ökas med 5 000 000 kronor för 2025 för att utveckla ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 28 000 000 kronor för 2026 och 3 000 000 kronor för 2027.

Anslaget 1:19 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för

- statligt stöd för yrkeshögskoleutbildning
- kostnader för personskadeförsäkring och ansvarsförsäkring inom yrkeshögskolan
- statsbidrag för konst- och kulturutbildningar
- särskilt verksamhetsstöd för riksomfattande kursverksamhet avseende hemslöjd eller för att främja samisk utbildningsverksamhet
- stöd för framtagande av modeller för branschvalidering

Regeringen föreslår att 4 010 383 000 kronor anvisas för 2025.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 300 000 000 för perioden 2026–2031.

Skälen för regeringens förslag är följande. Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om stöd för bl.a. yrkeshögskoleutbildningar. Regeringen har bedömt att ett beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan i regel bör omfatta fler än två utbildningsomgångar. Utbildningar som omfattas av förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar kan också pågå under en längre tid.

Motionerna

Socialdemokraterna

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 58 framför motionärerna att det behövs bättre tillgång till vuxenutbildning som kräver investeringstunga lärmiljöer på alla nivåer för att kompetensbehovet inom olika yrken ska kunna fyllas. Motionärerna begär i yrkande 65 fler utbildningsplatser och höjd kvalitet i regionalt yrkesvux. I yrkande 67 vill motionärerna att kombinationsutbildningarna ska fortsätta utvecklas och i yrkande 71 att yrkeshögskolan ska byggas ut med fler utbildningsplatser. Motionärerna framför vidare i yrkande 75 att lärcentrum behöver byggas ut i fler delar av landet.

I yrkande 104 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 1:17 *Statligt stöd till vuxenutbildning* med 500 miljoner kronor för att satsningen på regionalt yrkesvux ska växa men också för att såväl den ordinarie kommunala vuxenutbildningen som kombinationsutbildningar behöver fortsätta att utvecklas.

Motionärerna föreslår även att anslaget 1:17 *Statligt stöd till vuxenutbildning* förstärks med ytterligare 100 miljoner kronor för att inrätta ett särskilt stöd till investeringstunga lärmiljöer för samhällsviktiga yrken. Många sådana utbildningar kräver enligt motionärerna tillgång till lärmiljöer som inte motsvaras av prislappen på utbildningen. Dessutom föreslås en höjning av

samma anslag med 50 miljoner kronor för att utveckla och bygga ut satsningen på lärcentrum.

Vidare föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 1:19 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* med 100 miljoner kronor. Enligt motionärerna behöver yrkeshögskoleutbildningar fortsätta att byggas ut för att möta behovet av kompetens runt om i landet.

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:1909 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslaget 1:17 *Statligt stöd till vuxenutbildning* med 300 miljoner kronor. Motionärerna anger att de vill göra en satsning på kurslitteratur till vuxenstudierande för att det ska vara möjligt för fler att studera.

Centerpartiet

I kommittémotion 2024/25:2146 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslaget 1:19 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* med 37 miljoner kronor för att förstärka yrkeshögskolan och förbättra möjligheterna att möta lokal efterfrågan på utbildningar. Motionärerna vill att yrkeshögskolan byggs ut i hela landet och att antalet korta kurser utökas.

Miljöpartiet

I kommittémotion 2024/25:3215 av Camilla Hansén m.fl. (MP) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslaget 1:17 *Statligt stöd till vuxenutbildning* med 190 miljoner kronor för att ge alla asylsökande rätt till utbildning i svenska för invandrare. Att kunna det svenska språket spelar enligt motionärerna stor roll för möjligheten att få ett arbete, ägna sig åt andra studier eller i övrigt delta i samhällslivet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis betona den viktiga roll som vuxenutbildning och yrkesutbildning för vuxna har för samhällets kompetensförsörjning och för individers möjligheter till omställning. Även om vuxenutbildningen har byggts ut under lång tid behövs ytterligare förstärkning och fortsatt utbyggnad. Enligt utskottet är det därför positivt att regeringen föreslår fortsatta satsningar inom området. Det gäller bl.a. satsningarna på regionalt yrkesvux, språkträning i välfärden, lärlingsutbildning och yrkeshögskolan. På så sätt kan personer som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden genom utbildning öka sina möjligheter att etablera sig. Likaså behöver de som vill vidareutbilda sig inom sitt yrke eller byta yrke också god tillgång till utbildning. Utskottet instämmer vidare i regeringens bedömning att det är viktigt för Sveriges pågående omställning till ett fossilfritt samhälle och en cirkulär ekonomi att det finns

tillgång till arbetskraft med rätt kompetens inom bl.a. digitalisering, automatisering och elektrifiering.

Motionärerna föreslår ökningar i förhållande till regeringens förslag till anslag. Utskottet anser att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden är väl avvägda. Utskottet har här redovisat sina skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden inom området Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola och för att avstyrka samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt (se Utskottets förslag i korthet i avsnitt 2 Statens budget inom utgiftsområde 16).

5 Universitet och högskolor

Propositionen

Mål för området

Området Universitet och högskolor omfattar högskoleutbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå samt forskning vid universitet och högskolor, med staten som huvudman och enskilda utbildningsanordnare inom högskoleområdet.

Målet för området är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivas effektivt (prop. 2011/12:1 utg.omr. 16, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98).

Politikens inriktning

Regeringen framhåller att kunskap, utbildning och bildning är grunden för samhällsutveckling och välbefinnande. Den akademiska friheten och lärarens och forskarens självbestämmande över den egna forskningen och undervisningen ska aktivt främjas och värnas. Regeringen anger vidare att utbildning och forskning inom högskolan ska genomsyras av hög kvalitet. Det ska också finnas ett nära samband mellan utbildning och forskning och en god samverkan med det omgivande samhället för ömsesidigt utbyte. Att utbildningen håller hög kvalitet är avgörande för att Sverige ska fortsätta att utvecklas som kunskapsnation. Högskoleutbildningar ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet. Regeringen pekar på att utbildning av hög kvalitet ökar tillgången till välutbildad personal och stärker individens möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Det ger också goda förutsättningar för en god genomströmning i högskolan och rustar studenterna väl för ett långt arbetsliv. För att uppnå det bör lärosätena säkerställa att utbildningsutbudet ger förutsättning för studenterna att tillgodogöra sig kunskaper på bästa sätt, enligt regeringen.

Regeringen menar att det även i fortsättningen bör vara utbildning på campus som är kärnan i den akademiska traditionen. De senaste årens utveckling har inneburit att vissa lärosäten har fått en stor tillströmning av studenter på distans. Enligt regeringen är det positivt att tillgängligheten till högre utbildning och formerna för utbildning utvecklas, men mot bakgrund av den lägre prestationsgraden är det en utveckling som regeringen följer. Enligt regeringen är det viktigt att värna den campusbaserade utbildningen för att upprätthålla en kvalitativ utbildnings- och forskningsmiljö samt ett kvalitativt utbildningsutbud på alla universitet och högskolor. För att stärka förutsättningarna för god kvalitet i utbildning och utbildningsutbud höjs ersättningarna för utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. Regeringen framför att det är en viktig signal om att fokuset ligger på hög kvalitet snarare än en fortsatt expansion av antalet studenter inom dessa områden.

Enligt regeringen är ökad rörlighet genom internationalisering såväl som ökad rörlighet för forskare och studenter inom högskolesektorn och mellan högskolan och omgivande samhälle en förutsättning för att uppnå excellens och internationell konkurrenskraft. Förslag som syftar till att främja mobilitet tidigt i karriären bereds i Regeringskansliet. Vidare har en utredare i uppdrag att bl.a. föreslå åtgärder som förbättrar möjligheterna att attrahera och behålla utländska doktorander och forskare i Sverige.

Regeringen framhåller att för att bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet behöver forskare och lärare ha förutsättningar för att dels fritt söka kunskap och kunna utforska det omgivande samhället, dels fritt sprida kunskap. Den akademiska friheten bidrar till ett öppet samhälle och ska främjas och värnas. Regeringen följer utvecklingen noga.

Enligt regeringen är det viktigt att se över hur t.ex. detaljreglering kan undvikas för att minska den administrativa överbyggnaden och ge förutsättningar för lärosätena att fokusera på kärnverksamheten. Regeringen har därför gett Statskontoret i uppdrag att analysera konsekvenserna av universitets och högskolors administrativa uppgifter.

För att stärka universitets och högskolors möjligheter att bedriva forskning av hög kvalitet föreslår regeringen en satsning på ökade forskningsanslag till universitet och högskolor.

Regeringen anger att den bedömer att styrningen behöver utvecklas för att uppnå ett effektivt resursutnyttjande och ett utbildningsutbud av hög kvalitet som är relevant för samhällets och arbetsmarknadens behov av högskoleutbildning. En utredning ska därför tillsättas för att utveckla styrningen mot prioriterade områden samt se över resurstilldelningssystemet för universitet och högskolor. Vidare ska en utredare biträda Utbildningsdepartementet och lämna förslag på en ersättningsmodell för hur lärosätenas utbildningsutbud kan utvecklas för att möta de nya behov som en föränderlig arbetsmarknad skapar.

För att möta den snabba utvecklingen inom teknik och naturvetenskap och för att Sverige ska vara en innovativ tekniknation i framkant krävs enligt regeringen fler utbildade inom de s.k. STEM-ämnena (science, technology, engineering and mathematics, dvs. naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik). Det krävs också åtgärder för att höja kvaliteten i utbildningen. Regeringen anger att arbete pågår med en STEM-strategi som spänner över hela utbildningssystemet. För att skapa långsiktiga strukturer som stöd för det fortsatta arbetet med att stärka STEM-utbildningar avser regeringen även att inrätta en STEM-delegation.

Regeringen understryker att svenska lärosäten måste stå väl rustade för att möta det allvarliga säkerhetsläget och samtidigt bidra till att stärka förutsättningarna för försvar och totalförsvar. Universitet och högskolor har en viktig roll för att försörja Sveriges totalförsvar med nödvändig kompetens och bidra till kunskapsutveckling inom området. Den särskilda satsningen Campus totalförsvar ska verka för att lärosätenas utbildning och forskning samordnas och ökar, enligt regeringen.

För att få fler skickliga lärare är det viktigt att personer med tidigare högskoleutbildning kan ställa om till läraryrket genom attraktiva utbildningsvägar. Försöksverksamheten med kortare kompletterande pedagogisk utbildning, s.k. kort KPU, är en effektiv åtgärd för att förse skolan med behöriga och kompetenta lärare. Regeringen föreslår att satsningen utökas och förstärks.

Anslagen

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för området Universitet och högskolor (propositionen avsnitt 5.8). I budgetpropositionen redogörs för anslagsutvecklingen över tid i en tabell under varje anslag. Av tabellen framgår utfall och anslagssparande för 2023, anslag och utgiftsprognos för 2024, regeringens förslag för 2025 och regeringens beräkning av anslaget för 2026 och 2027. För varje anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå för 2025 och beräknad anslagsnivå för kommande år. Av tabellen Förändringar av anslagsnivån framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder, överföring till eller från andra anslag eller övrigt.

I propositionen (avsnitt 5.8 tabell 5.10) ges en samlad översikt av budgeten för de statliga universitetens och högskolornas avgiftsbelagda verksamhet. Under anslaget för Universitets- och högskolerådet återfinns vidare en budget för avgiftsbelagd verksamhet.

Samtliga ersättningsbelopp för helårsstudenter och helårsprestationer räknas upp med pris- och löneomräkningen på 3,43 procent. Ersättningsbeloppet per helårsstudent för naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt utbildningsområde höjs även med ytterligare 992 kronor i enlighet med vad som aviserades i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16 avsnitt 5.6.3). För 2025 förstärks ersättningsbeloppet för humanistiskt, teologiskt, juridiskt, samhällsvetenskapligt utbildningsområde med 1 050 kronor per helårsprestation utöver pris- och löneomräkningen i syfte att stärka kvaliteten i utbildningen. Ökningen finansieras inom ramen för befintliga resurser, vilket innebär ett minskat antal helårsstudenter. I propositionen (avsnitt 5.8 tabell 5.9) redovisas ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr.16 avsnitt 5.7) aviserade regeringen en omfördelning av takbelopp för att finansiera tillskott till universitet och högskolor. Syftet angavs vara att stärka drivkrafterna för ett utbildningsutbud av hög kvalitet för att förse arbetsmarknaden med den kompetens som behövs inom bl.a. STEM-området. Omfördelningen skulle baseras på utbildningar med låg kvalitet och genomströmning samt på omfattningen av fristående kurser inom områden där det inte bedömdes råda

motsvarande brist på arbetsmarknaden. Regeringen anger nu att omfördelningen innebär att flertalet takbelopp föreslås dras ned i budgetpropositionen för 2025.

Regeringen anger vidare att den för att långsiktigt säkerställa hög kvalitet vid de konstnärliga lärosätena avser att analysera hur resurstilldelningssystemet bättre kan anpassas för att stödja detta.

Bemyndiganden

Inom två anslag för forskning och utbildning på forskarnivå föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om medlemsavgifter till vissa organisationer. Inom ett anslag föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om kapitaltillskott.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen ska bemyndiga regeringen att under perioden 2025–2035 göra sådana utfästelser som krävs för att Lunds universitet och Uppsala universitet ska kunna administrera och utbetala studiemedel till amerikanska studenter för amerikanska statens (Amerikas förenta staters) räkning inom ramen för Free Application for Federal Student Aid (FAFSA).

Skälen för regeringens förslag i denna fråga är följande. Lunds universitet och Uppsala universitet har sedan många år tillbaka varit godkända utbetalare av federala amerikanska studielån inom låneprogrammet William D. Ford Federal Direct Loan Program. Detta hanteras genom Free Application for Federal Student Aid (FAFSA) som hanteras av det amerikanska utbildningsdepartementet (Department of Education, ED). Mottagarna av dessa lån är amerikanska studenter som studerar vid svenska universitet, främst hela program. ED införde 2021 nya redovisningsregler där dokumentationen utgör grunden för beviljandet av FAFSA. För att Lunds universitet och Uppsala universitet ska kunna uppfylla de nya kraven och bli godkända som utbetalare bör regeringen bemyndigas att under perioden 2025–2035 göra sådana utfästelser som krävs för att till amerikanska myndigheter intyga de svenska lärosätenas ekonomiska ställning. Regeringen bedömer inte att deltagande i programmet innebär ökade utgifter för universiteten, men för det fall det uppstår mindre administrativa kostnader kommer sådana att hanteras inom respektive universitets anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Anslag för myndigheters förvaltning

Anslaget 2:1 Universitetskanslersämbetet

Regeringen anger att anslaget får användas för Universitetskanslersämbetets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 173 554 000 kronor för 2025.

Enligt regeringens bedömning har Universitetskanslersämbetet möjlighet att genomföra sina uppgifter med något minskade resurser. Anslaget minskas därför med 4 000 000 kronor för 2025. Från och med 2026 beräknas anslaget minska med 9 000 000 kronor.

Anslaget 2:2 Universitets- och högskolerådet

Regeringen anger att anslaget får användas för Universitets- och högskolerådets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 227 348 000 kronor för 2025.

Anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid statliga universitet och högskolor

Regeringen anger att de totalt 30 anslagen får användas för ersättning till de statliga universiteten och högskolorna för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning.

Regeringen föreslår att anslagen anvisas totalt 26 664 151 000 kronor för 2025. För en översikt av regeringens föreslagna fördelning på lärosäten, se bilaga 2.

För följande anslag i budgetpropositionen redovisas särskilda förändringar:

- Anslaget 2:3 *Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 6 500 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 13 400 000 kronor för 2026 och med 15 800 000 kronor fr.o.m. 2027. Anslaget beräknas öka med 16 941 000 kronor fr.o.m. 2027 till följd av att läkarutbildningen förlängts.
- Anslaget 2:5 *Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 4 900 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 10 200 000 kronor för 2026 och med 12 100 000 kronor fr.o.m. 2027. Anslaget beräknas öka med 21 134 000 kronor fr.o.m. 2027 till följd av att läkarutbildningen förlängts.
- Anslaget 2:7 *Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 6 600 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 13 400 000 kronor för 2026 och med 16 600 000 kronor fr.o.m. 2027. Anslaget beräknas öka med 20 031 000 kronor fr.o.m. 2027 till följd av att läkarutbildningen förlängts.
- Anslaget 2:9 *Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 11 200 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 21 400 000 kronor för 2026 och med 28 800 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:11 *Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 9 600 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 18 700 000 kronor för 2026 och med 25 400 000 kronor fr.o.m. 2027. Anslaget beräknas öka med 18 168 000 kronor fr.o.m. 2027 till följd av att läkarutbildningen förlängts.

- Anslaget 2:13 *Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 4 900 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 10 100 000 kronor för 2026 och med 13 300 000 kronor fr.o.m. 2027. Anslaget beräknas öka med 18 758 000 kronor fr.o.m. 2027 till följd av att läkarutbildningen förlängts.
- Anslaget 2:15 *Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* beräknas fr.o.m. 2027 öka med 27 268 000 kronor till följd av att läkarutbildningen förlängts.
- Anslaget 2:17 *Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* ökas för satsningen på kortare kompletterande pedagogisk utbildning med 771 000 kronor fr.o.m. 2025. Till följd av omfördelning av takbelopp minskas anslaget med 16 000 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 31 700 000 kronor för 2026 och med 37 400 000 kronor fr.o.m. 2027. Det minskade anslaget till Kungliga Tekniska högskolan är också en följd av att lärosätet har beslutat att upphöra med utbildning i Södertälje. I enlighet med riksdagens beslut tilldelades universitetet medel för utbildningsplatser i Södertälje 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16, bet. 2014/15:UbU1, rskr. 2014/15:90).
- Anslaget 2:19 *Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* ökas för satsningen på kortare kompletterande pedagogisk utbildning med 551 000 kronor fr.o.m. 2025.
- Anslaget 2:21 *Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 1 800 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 3 600 000 kronor för 2026 och med 4 200 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:23 *Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* ökas för satsningen på kortare kompletterande pedagogisk utbildning med 4 405 000 kronor fr.o.m. 2025. Till följd av omfördelning av takbelopp minskas anslaget med 8 600 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 16 200 000 kronor för 2026 och med 21 200 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:25 *Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 600 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 1 300 000 kronor för 2026 och med 1 700 000 kronor fr.o.m. 2027. Anslaget beräknas öka med 9 783 000 kronor fr.o.m. 2027 till följd av att läkarutbildningen förlängts.
- Anslaget 2:27 *Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 7 400 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 14 800 000 kronor för 2026 och med 18 000 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:29 *Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 3 500 000 kronor

för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 7 400 000 kronor för 2026 och med 9 600 000 kronor fr.o.m. 2027.

- Anslaget 2:31 *Mälardalens universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 2 000 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 4 100 000 kronor för 2026 och med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:39 *Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 1 400 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 2 700 000 kronor för 2026 och med 3 400 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:41 *Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 4 300 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 9 000 000 kronor för 2026 och med 11 000 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:43 *Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 2 400 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 4 800 000 kronor för 2026 och med 5 900 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:45 *Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* ökas för satsningen på kortare kompletterande pedagogisk utbildning med 881 000 kronor fr.o.m. 2025. Till följd av omfördelning av takbelopp minskas anslaget med 1 500 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 3 000 000 kronor för 2026 och med 3 500 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:47 *Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 2 500 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 5 100 000 kronor för 2026 och med 6 100 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:49 *Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 600 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 1 200 000 kronor för 2026 och med 1 500 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:51 *Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 1 700 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 3 500 000 kronor för 2026 och med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:59 *Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskas till följd av omfördelning av takbelopp med 900 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 2 100 000 kronor för 2026 och med 2 600 000 kronor fr.o.m. 2027.
- Anslaget 2:61 *Försvvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökas* med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2025 för satsningen på Campus totalförsvaret.

Anslag för forskning och utbildning på forskarnivå vid statliga universitet och högskolor

Regeringen anger att de totalt 30 anslagen får användas för ersättning till de statliga universiteten och högskolorna för forskning och utbildning på forskarnivå.

Regeringen föreslår att anslagen anvisas totalt 19 053 757 000 kronor för 2025. För en översikt av regeringens förslag till fördelning på lärosäten, se bilaga 2.

Bemyndiganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 2:6 *Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå* besluta om en årlig medlemsavgift till en kunskaps- och innovationsplattform inom klimatområdet under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT Climate-KIC) på högst 350 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag är följande. Sedan 2020 är Lunds universitet medlem i EIT Climate-KIC (prop. 2019/20:99 utg.omr. 16, bet. 2019/20:FiU21, rskr. 2019/20:340). De årliga medlemsavgifterna till EIT Climate-KIC är fastställda i euro. På grund av den försvagade svenska kronkursen ryms de årliga medlemsavgifterna till innovationsplattformen inte inom det befintliga bemyndigandet.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under perioden 2025–2027 för anslaget 2:16 *Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå* besluta om en årlig medlemsavgift till Cancer Core Europe på högst 800 000 kronor, besluta om en årlig medlemsavgift till den ideella föreningen Ebrains på högst 350 000 kronor och besluta om en årlig medlemsavgift till en kunskaps- och innovationsplattform inom hälsa under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT Health) på högst 900 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag är följande. Sedan 2017 är Karolinska institutet medlem i Cancer Core Europe (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16, bet. 2016/17:FiU21, rskr. 2016/17:350). Då verksamheten kommer att fortsätta bedrivas bör regeringens bemyndigande att besluta om medlemsavgift i Cancer Core Europe förlängas. Sedan 2022 är Karolinska institutet medlem i den ideella föreningen Ebrains (prop. 2022/23:2 utg.omr. 16, bet. 2022/23:FiU11, rskr. 2022/23:56). Då verksamheten kommer att fortsätta bedrivas bör regeringens bemyndigande att besluta om medlemsavgift i den ideella föreningen Ebrains förlängas. Sedan 2023 är Karolinska institutet medlem i EIT Health (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16, bet. 2022/23:UbU1, rskr. 2022/23:108). Då verksamheten kommer att fortsätta bedrivas bör regeringens bemyndigande att besluta om medlemsavgift i EIT Health förlängas.

Övriga anslag

Anslaget 2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till enskilda utbildningsanordnare för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt för behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till forskning och utbildning på forskarnivå.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 4 210 776 000 kronor för 2025.

Inom anslaget fördelar regeringen resurser till Chalmers Tekniska Högskola Aktiebolag, Handelshögskolan i Stockholm, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Enskilda Högskolan Stockholm AB, Akademi för Ledarskap och Teologi, Johannelunds teologiska högskola AB, Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut, Ericastiftelsen, Marie Cederschiöld högskola AB, Stiftelsen Röda Korsets Högskola, Sophiahemmet, ideell förening, Beckmans skola Aktiebolag, Newmaninstitutet AB och Brunnsviks folkhögskola.

I det beräknade bidraget till Chalmers Tekniska Högskola Aktiebolag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå ingår medel till särskilda åtaganden som rör bidrag för utrustning m.m. till sjöbefälsutbildningen och bidrag för studenthälsa. Av det beräknade bidraget till Stiftelsen Högskolan i Jönköping för utbildning på grundnivå och avancerad nivå ingår medel för studenthälsa.

Anslaget ökas med 16 000 000 kronor för 2025 och beräknas öka med 19 400 000 kronor fr.o.m. 2026 för ökat bidrag till utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Handelshögskolan i Stockholm. Anslaget beräknas öka med 40 000 000 kronor fr.o.m. 2026 för ökade utgifter för mervärdesskattekostnader för enskilda utbildningsanordnare. Inom ramen för ökningen avser regeringen att i dialog med Handelshögskolan i Stockholm utforma en modell för ersättning för mervärdesskattekostnader till lärosätet. I detta ingår att överväga vilka förändringar i regleringen som föranleds av det ökade statliga åtagandet. För satsningen på kortare kompletterande pedagogisk utbildning vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping ökas anslaget med 4 405 000 kronor fr.o.m. 2025. Till följd av omfördelning av takbelopp minskas anslaget med 1 100 000 kronor för 2025. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 2 300 000 kronor för 2026 och med 2 900 000 kronor fr.o.m. 2027.

Fördelningen per lärosäte och anslagspost samt kostnader för mervärdesskatt för enskilda utbildningsanordnare redovisas i propositionen (avsnitt 5.8.63 tabell 5.138).

Anslaget 2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser för högskoleutbildning och forskning inom högskoleområdet. Anslaget får även användas för utgifter i fråga om bidrag till statliga universitet och högskolor, enskilda utbildningsanordnare av högskoleutbildning samt statliga myndigheter och andra organisationer med anknytning till högskoleområdet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 1 332 722 000 kronor för 2025.

Från anslaget finansieras bl.a. vissa särskilda utbildningsinsatser såsom vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL), stöd till waldorflärläroverutbildningen och särskild KPU inklusive Teach for Sweden. För Teach for Sweden beräknas 15 900 000 kronor årligen för perioden 2025–2027. Inom anslaget finansieras också kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning. Från anslaget fördelas även medel till övningsskolor, praktiktäna forskning, universitetens innovationskontor, idébanksmedel till Chalmers Tekniska Högskola Aktiefbolag, kulturskolekliv och till Svenska institutet för informationsinsatser och svenskundervisning i utlandet.

Inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska propositionen ökas anslaget med 377 000 000 kronor för 2025 för en förstärkning av universitetets och högskolors anslag för forskning och utbildning på forskarnivå. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 627 000 000 kronor för 2026, med 1 004 000 000 kronor för 2027 och med 1 632 000 000 kronor fr.o.m. 2028. Anslaget ökas vidare med 100 000 000 kronor för 2025 och beräknas öka med 200 000 000 kronor för 2026 och med 250 000 000 fr.o.m. 2027 till följd av att den omfördelning av takbelopp som i budgetpropositionen för 2024 beräknades på anslaget nu fördelas till berörda universitet och högskolor. Anslaget beräknas minska med 220 000 000 kronor fr.o.m. 2027 till följd av att de medel som i tidigare budgetpropositioner beräknats för att finansiera den förlängda läkarutbildningen fördelas till berörda anslag. Anslaget ökas med 8 987 000 kronor för 2025 för en satsning på ökad kvalitet inom kort KPU samt för att möjliggöra ett ökat bidrag till Teach for Sweden. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp för dessa satsningar. Anslaget minskas med 200 000 kronor fr.o.m. 2025 då medel för medlemsavgiften i kvalitetsnätverket European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR) överförs till anslaget 2:67 *Särskilda bidrag inom högskoleområdet*.

Anslaget 2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter vid universitet och högskolor för särskilda åtaganden och för utgifter för bidrag till insatser för ökad kvalitet i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Anslaget får även användas för kapitaltillskott för finansiering av idébanksmedel efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 703 061 000 kronor för 2025.

Från anslaget finansieras bl.a. tandvårdscentraler, stöd till studenter med funktionshinder, tolk- och översättarutbildning, medel till studenthälsa och medel till korta kurser. Inom anslaget finansieras också medel till cybercampus och utrustning till sjöfartsutbildning. Medel för att ansvara för en webbplats för studenthälsovården omfördelas från Stockholms universitet till Linköpings universitet. Medel under posten för Kammarkollegiet avser bidrag till Chalmers Tekniska Högskola Aktiefbolag och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Regeringen anger att för att minska omfånget på budgetavsnittet

redovisas ingen detaljerad tabell över fördelningen. Utöver de förändringar som aviserats i tidigare budgetpropositioner avser regeringen att göra fördelningen av medel till respektive lärosäte på samma sätt som tidigare år.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel.

Skälet för regeringens förslag är följande. För att göra det möjligt att öka kommersialiseringen av forskningresultat bör uppbyggnaden av idébanker fortsätta.

Anslaget 2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag enligt avtal mellan svenska staten och landsting om samarbete om högskoleutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till landsting enligt avtal om samarbete om högskoleutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 2 983 963 000 kronor för 2025.

Anslaget beräknas öka med 71 917 000 kronor fr.o.m. 2027 till följd av tillkommande studenter inom läkarutbildningen i och med att utbildningen förlängts.

Enligt avtalet om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården, det s.k. ALF-avtalet, ersätter staten berörda regioner för medverkan i verksamhetsintegrerad utbildning av läkare per helårsstudent och för klinisk forskning. Fördelningen av anslagsmedel 2025 enligt ALF-avtalet framgår av propositionen (avsnitt 5.8.66 tabell 5.145). Enligt avtalet om samarbete om grundutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården, det s.k. TUA-avtalet, ersätter staten berörda regioner för medverkan i grundutbildning av tandläkare per helårsstudent, basorganisation och kliniskt inriktad odontologisk forskning. Fördelningen av anslagsmedel 2025 enligt TUA-avtalet framgår av propositionen (avsnitt 5.8.66 tabell 5.147).

Anslaget 2:67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter i fråga om bidrag till statliga universitet och högskolor, enskilda utbildningsanordnare av högskoleutbildning, samt statliga myndigheter och andra organisationer med anknytning till högskoleområdet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 70 980 000 kronor för 2025.

Anslaget ökas med 200 000 kronor fr.o.m. 2025 då medel för medlemsavgiften i kvalitetsnätverket European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR) överförs till anslaget från anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*. Anslaget ökas med 3 000 000 kronor för 2025 för att möjliggöra ett ökat stöd till Paideia, ett fristående institut för judiska

studier, för fortsatt arbete med utbildning och forskning. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

Motionerna

Socialdemokraterna

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 78 framhåller motionärerna behovet av att ha fortsatt god tillgång på platser i den högre utbildningen i hela landet. Motionärerna vill ha både spets och bredd i högre utbildning och forskning, och de vill fortsätta att stärka och utveckla lärosäten i hela landet.

I yrkande 104 i denna del avvisar motionärerna regeringens förslag om nedskärningar av vissa lärosätens takbelopp och föreslår en höjning av lärosätenas anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare föreslår motionärerna mer resurser till lärosätenas forskning, med en höjning av anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 200 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:1909 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* med sammanlagt 20 miljoner kronor. Av dessa medel satsas 10 miljoner kronor för att göra det möjligt för fler studenter med funktionsnedsättningar att skriva högskoleprovet samt 10 miljoner kronor för att säkerställa finansieringen av högskoleprovet.

Motionärerna vill stärka kvaliteten på högre utbildning och föreslår därför en höjning av ersättningen per helårsstudent till lärosätena med 320 miljoner kronor samt höjda basanslag för forskning med 500 miljoner kronor. Motionärerna föreslår också att antalet platser utökas på läkarutbildningen och sjuksköterskeutbildningen, med en satsning på 208 miljoner kronor, liksom att antalet platser på bibliotekarieutbildningen utökas, med en satsning på 10 miljoner kronor. Därmed föreslås anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* ökas med drygt 1 miljard kronor i förhållande till regeringens förslag.

För att genomföra utökningen av antalet platser på läkarutbildningen behöver den statliga ersättningen till regionerna ökas. Motionärerna föreslår därför en höjning av anslaget 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* med 42 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna vill vidare öka tryggheten för studenter på lärosätena och gör en satsning på studentkåren. Anslaget 2:67 *Särskilda bidrag inom högskoleområdet* föreslås därför öka med 30 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Centerpartiet

I kommittémotion 2024/25:2146 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 50 miljoner kronor. Medlen är avsedda att stärka lärarutbildningen och att fler med annan yrkesbakgrund ska skaffa lärarbehörighet, enligt motionärerna.

Miljöpartiet

I kommittémotion 2024/25:3215 av Camilla Hansén m.fl. (MP) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag att det tillförs ca 555 miljoner kronor fördelat på samtliga lärosäten för att avskaffa produktivitetsavdraget. Utöver detta föreslår motionärerna en förstärkning för högre studier och forskning, vilken fördelas till anslag inom intervallet 2:3 till 2:66 med en höjning på ca 360 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Motionärerna föreslår också en höjning av anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* i förhållande till regeringens förslag, för specifika satsningar. Motionärerna vill satsa 50 miljoner kronor på vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL), stöd till Waldorflärläroverutbildningen, en särskild kompletterande pedagogisk utbildning (KPU), inklusive Teach for Sweden och KPU för dem med utländsk examen, övningsskolor, praktiktäna forskning och Kulturskolelivet, med pedagogisk utbildning för konstutövare. Vidare vill motionärerna satsa 90 miljoner kronor för en långsiktig finansiering av den nu pågående försöksverksamheten med samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten kring praktiktäna forskning.

Motionärerna föreslår även en höjning av anslaget 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Dessa medel avser en satsning på ersättning enligt samma beräkningsgrund till alla lärosäten och regioner där verksamhetsförlagd utbildning inom läkarutbildningen och klinisk forskning äger rum, enligt motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla betydelsen av hög kvalitet i utbildning och forskning vid universitet och högskolor. Genom en hög kvalitet i utbildningen kan Sverige fortsätta att utvecklas som kunskapsnation. Högskoleutbildningar ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet. Det ska också finnas ett nära samband mellan utbildning och forskning, liksom en god samverkan med det omgivande samhället. För att bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet behöver lärare och forskare ha förutsättningar för att dels fritt söka kunskap och kunna utforska det omgivande samhället, dels fritt sprida kunskap. Den akademiska friheten bidrar enligt utskottet till ett öppet samhälle och ska främjas och värnas.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det krävs fler utbildade inom STEM-ämnena liksom att kvaliteten behöver höjas i utbildningen. Enligt utskottets mening är det därför positivt med ytterligare en höjning av ersättningen till naturvetenskapligt, tekniskt och farmaceutiskt utbildningsområde.

Att möjliggöra för personer med tidigare högskoleutbildning att bli lärare är en viktig fråga. I likhet med regeringen anser utskottet att den föreslagna utbildningssatsningen med kortare kompletterande pedagogisk utbildning är en effektiv åtgärd för att förse skolan med behöriga och kompetenta lärare. Enligt utskottet är det därför värdefullt med en förstärkning och utökning av satsningen. Utskottet är även positivt till regeringens förslag om att höja ersättningen för utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi, för att stärka förutsättningarna för god kvalitet i utbildning och utbildningsutbud.

Vetenskaplig excellens är avgörande för att Sverige ska kunna stärka sin konkurrenskraft och ställning som en av världens främsta forskningsnationer. Utskottet ställer sig positivt till regeringens förslag om en satsning på ökade forskningsanslag till universitet och högskolor för att stärka lärosätenas möjligheter att bedriva forskning av hög kvalitet.

Motionärerna föreslår ökning i förhållande till regeringens förslag till anslag. Utskottet anser att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden är väl avvägda. Utskottet har här redovisat sina skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden inom området Universitet och högskolor och för att avstyrka samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt (se Utskottets förslag i korthet i avsnitt 2 Statens budget inom utgiftsområde 16).

6 Forskning

Propositionen

Mål för området

Området Forskning omfattar bl.a. statlig finansiering av forskning och forskningsmyndigheter.

I den forsknings- och innovationspolitiska propositionen Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige (prop. 2020/21:60) presenterades mål och delmål för forskningspolitiken. Målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt. Följande uppföljningsbara delmål har pekats ut för tioårsperioden 2017–2026:

- Sverige ska vara ett internationellt attraktivt land för investeringar i forskning och utveckling. De offentliga och privata investeringarna i forskning och utveckling bör även i fortsättningen överskrida EU:s mål.
- En övergripande kvalitetsförstärkning av forskningen ska ske och jämställdheten ska öka.
- Samverkan och samhällspåverkan ska öka.

Ovanstående mål inbegriper även forskningspolitik inom utgiftsområdena 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 20 Klimat, miljö och natur, 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel samt 24 Näringsliv.

Politikens inriktning

Regeringen framhåller att forskning och innovation är helt avgörande för Sveriges konkurrenskraft, välstånd och förmåga att hantera samhällsutmaningar. Med ökade FoU-investeringar i excellent forskning, forskning och innovation för banbrytande teknik och forskningsinfrastruktur har Sverige möjlighet att fortsätta att vara ett attraktivt land för ny kunskap, där excellent och banbrytande forskning bidrar till en internationell tätposition i utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Genom strategiska internationella samarbeten och nätverk kan Sverige ligga i forskningsfronten, dela ny kunskap, utveckla kompetens och synliggöra Sverige globalt.

Enligt regeringen behöver Sveriges ledande position inom polarforskning och oberoende tillträde till Arktis säkras. Regeringen anger att det svenska deltagandet i EU:s ramprogram för forskning och innovation är svagt i jämförelse med liknande länder, och utvecklingen är nedåtgående. Enligt regeringen behöver denna utveckling vändas så att Sverige kan dra nytta av de fördelar som det innebär att samarbeta på europeisk nivå. Regeringen framhåller vidare att internationella forskningsarbeten måste ske ansvarsfullt och kunna bedrivas så öppet som möjligt, men också så säkert som nödvändigt.

Som ett led i att stärka Sverige som ledande forskningsnation avser regeringen att under hösten 2024 presentera en samlad forsknings- och innovationspolitisk proposition. Propositionens fokus är enligt regeringen excellens, internationalisering och innovation och i den pekade den framtida inriktningen för politiken ut.

Regeringen anger att ökade basanslag bör fördelas på ett sådant sätt att inriktningen mot excellens, internationalisering och innovation får genomslag. Det innebär en ökad konkurrensutsättning så att medel ska gå till de mest framstående lärosätena. Enligt regeringen är satsningar som innebär att forskare söker medel i konkurrens nödvändiga för att höja kvaliteten i svensk forskning. Regeringen aviserar en översyn för att samla ansvaret för utlysning och fördelning av extern statlig forskningsfinansiering hos de primära forskningsfinansiärerna. Vidare avser regeringen att se över antalet myndigheter som bedriver forskning för att säkerställa att den forskning som bedrivs håller hög kvalitet.

Enligt regeringen behöver det svenska innovationssystemet stärkas på flera områden där den globala konkurrensen är tilltagande. En viktig förutsättning för att utveckla nya innovationer är också en välutvecklad forsknings- och innovationsinfrastruktur. Det behövs vidare satsningar på forskning och innovation inom banbrytande teknik. Regeringen framhåller att den nya tekniken har stora säkerhetspolitiska konsekvenser, vilket ställer krav på effektivt och proportionellt skydd av teknik och en ökad förmåga att bedöma och hantera risker.

Regeringen framhåller att avancerad forskningsinfrastruktur är en förutsättning för forskning av högsta kvalitet och en möjlighet till stärkt samverkan mellan akademi, näringsliv och samhälle. Sådan forskningsinfrastruktur skapar förutsättningar för forskningsgenombrott och driver teknikutveckling. Det är därför viktigt att de finansiella villkoren för forskningsinfrastrukturerna är stabila och långsiktiga, enligt regeringen.

Regeringen anger att rymdforskning bidrar med betydelsefull kunskap inom flera områden som är viktiga för samhället. Svensk rymdforskning och rymdindustri håller hög internationell klass. Regeringen framhåller att satsningar på forskningsinfrastruktur, excellent forskning och forskning och innovation inom banbrytande teknik är en förutsättning för att Sverige fortsatt ska kunna vara en konkurrenskraftig rymd- och kunskapsnation.

Anslagen

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för området Forskning (propositionen avsnitt 6.7). I budgetpropositionen redogörs för anslagsutvecklingen över tid i en tabell under varje anslag. Av tabellen framgår utfall och anslagssparande för 2023, anslag och utgiftsprognos för 2024, regeringens förslag för 2025 och regeringens beräkning av anslaget för 2026 och 2027. För varje anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå för 2025 och beräknad anslagsnivå för kommande år. Av tabellen

Förändringar av anslagsnivån framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder, överföring till eller från andra anslag eller övrigt.

Under anslagen för Vetenskapsrådet, Polarforskningssekretariatet och Etikprövningsmyndigheten återfinns även en budget för avgiftsbelagd verksamhet.

Bemyndiganden

Inom ett anslag föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om bidrag, att riksdagen ska godkänna att regeringen beslutar om medlemskap i vissa organisationer samt att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om medlemsavgifter till vissa organisationer och ett s.k. gemensamt företag. Vidare föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att förvärva aktier samt att tillse att tillgångar och skulder överförs till ett bolag. Därutöver föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om ekonomiska åtaganden inom tre anslag.

Anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för stöd för forskning och forskningsinformation. Anslaget får även användas för utgifter för forskningsinfrastrukturer, internationellt forskningssamarbete, utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier som är kopplade till forskningsstödet. Anslaget får även användas för bidrag till ett konsortium för konstruktionen och driften av European Spallation Source (ESS), efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall. Anslaget får även användas för utgifter för att bilda det aktiebolag som avses överta verksamheten i EISCAT Scientific Association (EISCAT).

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 8 439 046 000 kronor för 2025.

Inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska proposition som regeringen avser att presentera under hösten 2024 ökas anslaget med totalt 595 000 000 kronor för 2025. Vidare beräknas anslaget öka med 995 000 000 kronor för 2026 och med 1 591 000 000 kronor för 2027 med anledning av den forsknings- och innovationspolitiska propositionen. Anslaget minskas med 17 000 000 kronor för 2025 för att finansiera polarforskningsexpeditioner under anslaget 3:8 *Polarforskningssekretariatet*. För samma ändamål beräknas anslaget minska med motsvarande belopp under perioden 2026–2028. Vidare minskas anslaget med 3 800 000 kronor fr.o.m. 2025 för att finansiera en ökning av anslaget 3:11 *Etikprövningsmyndigheten*. Sammantaget minskas anslaget med 20 800 000 kronor för 2025 för att finansiera ökning av andra anslag.

Bemyndiganden

– Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 24 327 000 000 kronor under perioden 2026–2035.

Skälen för regeringens förslag är följande. Den grundforskning som finansieras av Vetenskapsrådet bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. De medel som Vetenskapsrådet fördelar för vetenskaplig utrustning är också långsiktiga, eftersom myndigheten åtar sig att under flera år betala amorteringar och räntor för den aktuella utrustningen. Vidare tillkommer de åtaganden som följer av inrättandet av ESS.

– Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget besluta om bidrag på högst 1 176 000 000 kronor till ESS.

Skälen för regeringens förslag är följande. Konstruktionen av ESS påbörjades under hösten 2014. Hittills har Sverige betalat ca 9,7 miljarder kronor för konstruktion och initial drift, varav ca 8,3 miljarder kronor från Vetenskapsrådets forskningsanslag, ca 0,6 miljarder kronor från Lunds universitets forskningsanslag och 0,8 miljarder kronor från Region Skåne. Mot bakgrund av att driftsättningen av ESS har försenats beräknas Sveriges kostnader för konstruktion och initial drift till ca 11 miljarder kronor i 2013 års priser.

– Regeringen föreslår också att riksdagen godkänner att regeringen under 2025 beslutar om medlemskap samt bemyndigar regeringen att under 2025 och 2026 för anslaget besluta om en årlig medlemsavgift för följande konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur, s.k. ERIC-konsortier: European Solar Telescope (EST-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 6 000 000 kronor och Low Frequency Array (LOFAR ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor. Vidare föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 och 2026 besluta om finansiering av de årliga medlemsavgifterna i följande ERIC-konsortier: European Plate Observing System (EPOS-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 2 000 000 kronor och Joint Institute for VLBI in Europe (JIV-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 2 700 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag är följande. För att underlätta för forskare att samarbeta med andra forskare i olika länder inom forskningsinfrastrukturer har ett antal konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur, s.k. ERIC-konsortier, bildats och ytterligare några konsortier planeras.

– Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget besluta om en medlemsavgift till det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem High Performance Computing (Euro-HPC), på högst 25 000 000 kronor.

Skälet för regeringens förslag är följande. År 2019 bemyndigades regeringen att under 2019 för anslaget besluta om medlemskap i det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem med en medlemsavgift på högst 25 000 000 kronor. Högpresterande datorer behövs för att klara stora vetenskapliga och samhällliga utmaningar som kräver stor beräkningskapacitet, såsom tidig upptäckt och behandling av sjukdomar och prognoser om klimatutvecklingen.

– Regeringen föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att under 2025 för anslaget för statens räkning förvärva aktier till ett belopp om högst 10 000 000 kronor i samband med att aktier tecknas i det bolag som övertar verksamheten i den ideella föreningen EISCAT Scientific Association (EISCAT). Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, att under 2025 tillse att tillgångar och skulder i EISCAT överförs till det bolag som övertar verksamheten.

Skälen för regeringens förslag är följande. EISCAT är en forskningsorganisation (ideell förening) med säte i Kiruna som i mars 2023 beslutade att föreningens verksamhet bör överföras till ett svenskt aktiebolag ägt av de svenska, norska och finska staterna. Riksdagen har mot denna bakgrund tidigare bemyndigat regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att bilda eller förvärva ett aktiebolag och tillse att den verksamhet som bedrivs i EISCAT överförs till bolaget, att för svenska statens räkning teckna aktier i det bolag som övertar verksamheten i EISCAT och att delvis överlåta aktier i bolaget till norska och finska staten, att under 2024 tillse att tillgångar och skulder i EISCAT överförs till det bolag som övertar verksamheten och att vidta de övriga åtgärder som är nödvändiga för att genomföra detta.

Riksdagen godkände samtidigt att bolagets verksamhet ska bedrivas utan vinstsyfte, med beaktande av Sveriges säkerhet och andra utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska intressen och innefatta finansiering, drift, förvaltning och utveckling av infrastruktur för undersökningar av georymdmiljön samt tillhandahållande av data för forskning (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103). Vidare har riksdagen bemyndigat regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att under 2024 för anslaget för statens räkning förvärva aktier till ett belopp om högst 10 000 000 kronor i samband med att aktier tecknas i det bolag som övertar verksamheten i EISCAT (prop. 2023/24:99, bet. 2023/24:FiU21, rskr. 2023/24:247).

De bemyndiganden som handlar om att tillse att tillgångar och skulder i EISCAT överförs till det bolag som övertar verksamheten och om att förvärva aktier gäller endast för 2024, till skillnad från övriga ovannämnda bemyndiganden och godkännandet. Eftersom bildandet av bolaget är beroende av kommande beslutsprocesser i Sverige, Norge och Finland som kan komma att dra ut något på tiden föreslår regeringen att dessa båda bemyndiganden förlängs så att de gäller även under 2025.

Anslaget 3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för avgifter till internationella forskningsorganisationer.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 420 061 000 kronor för 2025.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 690 000 000 kronor under perioden 2026–2030. Skälet för regeringens förslag är följande. Vetenskapsrådet svarar för långsiktiga internationella åtaganden gentemot forskningsorganisationer.

Anslaget 3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning

Regeringen anger att anslaget får användas för Vetenskapsrådets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 209 513 000 kronor för 2025.

Anslaget 3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning och utveckling inklusive industriutvecklingsprojekt och fjärranalys inom nationella och internationella samarbeten. Anslaget får även användas för utgifter för information om rymdforskning och rymdverksamhet samt utgifter för deltagande i internationella rymdsamarbeten. Anslaget får användas för statsbidrag till Svenska rymdaktiebolaget och för utgifter för statsbidrag för verksamhet vid Esrange samt till utgifter för ersättning till vissa samebyar och till samefonden med anledning av verksamheten vid Esrange.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 1 345 356 000 kronor för 2025.

Inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska proposition som regeringen avser att presentera under hösten 2024 ökas anslaget med 48 000 000 kronor för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 80 000 000 kronor respektive 128 000 000 kronor för detta ändamål.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 500 000 000 kronor under perioden 2026–2035.

Skälen för regeringens förslag är följande. Den verksamhet som finansieras från anslaget bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt.

Anslaget 3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning

Regeringen anger att anslaget får användas för Rymdstyrelsens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 54 314 000 kronor för 2025.

Anslaget 3:6 Institutet för rymdfysik

Regeringen anger att anslaget får användas för Institutet för rymdfysiks förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 64 659 000 kronor för 2025.

Anslaget 3:7 Kungl. biblioteket

Regeringen anger att anslaget får användas för Kungliga bibliotekets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 464 751 000 kronor för 2025.

Anslaget 3:8 Polarforskningssekretariatet

Regeringen anger att anslaget får användas för Polarforskningssekretariatets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för att organisera och genomföra forskningsexpeditioner.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 70 712 000 kronor för 2025.

Polarforskningssekretariatets utgifter varierar mellan åren beroende på om större expeditioner genomförs eller inte. För att klara år med stora utgifter måste hela anslagssparandet tas i anspråk, och anslaget är beräknat utifrån dessa förutsättningar.

Anslaget ökas med 17 000 000 kronor för 2025 för att finansiera användning av isbrytaren Oden för polarforskningsexpeditioner. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 17 000 000 kronor under perioden 2026–2028. Ökningen finansieras genom att anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* minskas med motsvarande belopp.

Anslaget 3:9 Sunet

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för Swedish University Computer Network (Sunet), ett datanätverk för överföring av digital information mellan universitet och högskolor samt vissa andra organisationer. Anslaget får även användas för utgifter för grundanslutning till Sunet för de konstnärliga högskolorna, statliga kulturavsnitt och Kungliga biblioteket samt för de specifika kostnader Sunet har för anslutning till internationella forskningsnät.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 49 183 000 kronor för 2025.

Anslaget 3:10 Överklagandenämnden för etikprövning

Regeringen anger att anslaget får användas för förvaltningsutgifter för Överklagandenämnden för etikprövning.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 5 700 000 kronor för 2025.

Anslaget 3:11 Etikprövningsmyndigheten

Regeringen anger att anslaget får användas för Etikprövningsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 57 418 000 kronor för 2025.

Anslaget ökas med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2025 för uppgiften att föra och presentera statistik om klinisk forskning i Sverige. Ökningen finansieras genom att anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* minskas med 3 800 000 kronor.

Anslaget 3:12 Nämnden för prövning av oredlighet i forskning

Regeringen anger att anslaget får användas för förvaltningsutgifter för Nämnden för prövning av oredlighet i forskning.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 11 750 000 kronor för 2025.

Anslaget ökas med 1 000 000 kronor för 2025 för att finansiera ökade kostnader till följd av en ökad mängd ärenden och mer komplexa ärenden till nämnden. Från och med 2026 beräknas anslaget öka med 2 000 000 kronor för samma ändamål. Ökningen finansieras genom att anslag 3:13 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* minskas med 1 300 000 kronor för 2025 och med 2 500 000 kronor fr.o.m. 2026.

Anslaget 3:13 Särskilda utgifter för forskningsändamål

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för tull och mervärdesskatt som har betalats av EISCAT Scientific Association. Anslaget får även användas för utgifter för särskilda insatser inom forsknings- och utvecklingsområdet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 80 695 000 kronor för 2025.

Anslaget minskas med 1 300 000 kronor för 2025 för att finansiera ökningen av anslaget 3:12 *Nämnden för prövning av oredlighet i forskning*. För samma ändamål beräknas anslaget minska med 2 500 000 kronor fr.o.m. 2026.

Anslaget 3:14 Gentekniknämnden

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för Gentekniknämndens verksamhet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 5 045 000 kronor för 2025.

Motionerna*Socialdemokraterna*

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 104 i denna del föreslår motionärerna mer resurser till forskning med en höjning av anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:1909 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med 15 miljoner kronor. Medlen avser enligt motionärerna ett utökat stöd till djurfria forskningsmetoder.

Miljöpartiet

I kommittémotion 2024/25:3215 av Camilla Hansén m.fl. (MP) i denna del föreslår motionärerna en förstärkning av forskning med sammanlagt ca 8 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag, vilken fördelas på anslagen 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning*, 3:5 *Rymdstyrelsen: Förvaltning*, 3:6 *Institutet för rymdfysik*, 3:7 *Kungl. biblioteket* och 3:8 *Polarforskningssekretariatet*.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att forskning och innovation är helt avgörande för Sveriges konkurrenskraft, välbefinnande och förmåga att hantera samhällsutmaningar. Forskning av högsta kvalitet är en avgörande förutsättning för att Sverige ska fortsätta att vara en ledande välfärds- och kunskapsnation. Forskning och starka forskningsmiljöer stärker också förutsättningarna för innovation.

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att avancerad forskningsinfrastruktur är en förutsättning för forskning av högsta kvalitet och en möjlighet för samverkan mellan akademi, näringsliv och samhälle. Det skapar också förutsättningar för forskningsgenombrott och driver teknikutveckling. I likhet med regeringen anser utskottet att det är viktigt att de finansiella villkoren för forskningsinfrastrukturerna är stabila och långsiktiga.

Enligt utskottet behövs fortsatta investeringar i forskning och innovation för ökad tillväxt och välfärd samt för att attrahera och behålla nyckelkompetens i Sverige. Utskottet är därför positivt till regeringens förslag om ökade anslag till forskning och innovation. Utskottet noterar att regeringen anger att fokus i den aviserade forsknings- och innovationspolitiska propositionen är excellens, internationalisering och innovation samt att den framtida inriktningen för politiken kommer att behandlas i denna proposition.

Motionärerna föreslår ökningsåtgärder i förhållande till regeringens förslag till anslag. Utskottet anser att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden är väl avvägda. Utskottet har här redovisat sina skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag inom området Forskning och för att avstyrka samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om godkännanden och bemyndiganden, bl.a. om ekonomiska åtaganden (se Utskottets förslag i korthet i avsnitt 2 Statens budget inom utgiftsområde 16).

7 Anslag för gemensamma ändamål

Propositionen

Anslagen

Nedan sammanfattas regeringens budgetförslag för området Gemensamma ändamål (propositionen avsnitt 7.1). I budgetpropositionen redogörs för anslagsutvecklingen över tid i en tabell under varje anslag. Av tabellen framgår utfall och anslagssparande för 2023, anslag och utgiftsprognos för 2024, regeringens förslag för 2025 och regeringens beräkning av anslaget för 2026 och 2027. För varje anslag anger regeringen också det tänkta ändamålet. Under respektive anslag återfinns regeringens närmare överväganden med förslag till anslagsnivå för 2025 och beräknad anslagsnivå för kommande år. Av tabellen Förändringar av anslagsnivån framgår om anslagsförändringen är en följd av pris- och löneomräkning, beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder, överföring till eller från andra anslag eller övrigt.

Inom ett anslag föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om ekonomiska åtaganden.

Anslaget 4:1 Internationella program

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för stipendier till s.k. tredjelandsstudenter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att främja internationella kontakter inom EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet. Anslaget får även användas för att medfinansiera EU-medel inom Universitets- och högskolerådets ansvarsområde och genomföra stödåtgärder inom ramen för EU:s utbildningsprogram.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 81 589 000 kronor för 2025.

Bemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 412 000 kronor för 2026 och 2027.

Skälet för regeringens förslag är följande. Universitets- och högskolerådet kommer under 2024 att bevilja stipendier för senare läsår.

Anslaget 4:2 Avgifter till Unesco och ICCROM

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för Sveriges medlemsavgift till Unesco. Anslaget får även användas för utgifter för Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM) samt utgifter för de Unescokonventioner som Sverige har ratificerat.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 32 186 000 kronor för 2025.

Anslaget 4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet

Regeringen anger att anslaget får användas för Svenska Unescorådets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bevakning och genomförande av Unescos verksamhet.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 11 684 000 kronor för 2025.

Anslaget 4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning

Regeringen anger att anslaget får användas för utgifter för utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning. Anslaget får även användas för utgifter för statistik, analyser och prognoser inom dessa områden.

Regeringen föreslår att anslaget anvisas 24 943 000 kronor för 2025.

För Statistiska centralbyråns (SCB) uppdrag som nationell projektledare för PIAAC-studien, som mäter den vuxna befolkningens färdigheter i att läsa, räkna och lösa problem, ökas anslaget med 800 000 kronor för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 300 000 kronor respektive 400 000 kronor. För SCB:s uppdrag att samla in nya skoldata ökas anslaget med 2 700 000 kronor för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 3 100 000 kronor respektive 1 800 000 kronor.

Motionen

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:1909 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en höjning av anslaget 4:1 *Internationella program* med 20 miljoner kronor. Satsningen avser enligt motionärerna stipendier som är öronmärkta för studenter från Palestina för att stötta utbildningssystemet i Palestina.

Utskottets ställningstagande

Motionärerna föreslår öknings i förhållande till regeringens förslag till anslag. Utskottet anser att regeringens förslag till anslag och bemyndiganden är väl avvägda. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag och ett bemyndigande om ekonomiska åtaganden inom området Gemensamma ändamål och avstyrker det motionsyrkande som behandlas i detta avsnitt (se Utskottets förslag i korthet i avsnitt 2 Statens budget inom utgiftsområde 16).

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 16 (S)

Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Aylin Nouri (S) anför:

Statens budget inom utgiftsområde 16

Socialdemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:3199. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 1 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 16. Socialdemokraternas förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 16 läggs fram i kommittémotion 2024/25:3024. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 27 november 2024 i det första steget i budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller statens budget för 2025 inom utgiftsområde 16. I stället lägger vi fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet. Socialdemokraternas budgetalternativ innebär följande satsningar utöver regeringens förslag.

Alla barn i Sverige ska få en god utbildning och bildning. Det är både en rättighet och den viktigaste investeringen samhället gör i varje människa. Tyvärr är det långt ifrån verkligheten i svensk skola idag. De senaste decennierna har samhället förlorat kontrollen över skolan till marknaden med ökande ojämlikhet och segregation som följd. Samtidigt som våra barns utbildning har blivit ett medel för att tjäna pengar har skolan blivit allt sämre på att ge barn från studieovana hem de kunskaper som krävs. Likvärdigheten brister mellan skolor, elever och olika delar av landet. Så kan vi inte ha det. Kunskapsresultaten i svensk skola måste därför öka. I det arbetet är det viktigt att stödinsatser sätts in tidigare än vad som sker i dag.

Allt för många barn får inte en ärlig chans i dag och skolsegregationen gör att många elever får vikande studieresultat. Pojkar som riskerar att hamna på glid måste fångas upp tidigt. Vi föreslår därför en satsning på 3 miljarder kronor till skolan, särskilt riktad mot de skolor som har de tuffaste utmaningarna. Satsningen motsvarar ytterligare en lärare i varje klass i årskurs 1 och skulle ge varje barn det stöd och den hjälp det behöver. Även huvudmännen ska få skärpta krav att sätta in stöd tidigt för att alla elever ska uppnå kunskapsmålen att kunna läsa, skriva och räkna i lågstadiet. Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2024 att den avser att revidera kriterierna för kunskapsbidraget. För oss är det av största vikt att statens stöd till skolan fortsätter att fördelas utifrån socioekonomiska kriterier för att leva upp till målen om att skolan ska vara likvärdig och kompensatorisk.

Bristande kunskaper i svenska språket försvårar inläringen och förståelsen även i andra ämnen. Inte sällan har de barn som är i störst behov av träning och utveckling i svenska språket också sämre tillgång till språkträning. För att motverka segregationen och möjliggöra en bra skolstart för alla barn måste förskolans språkutvecklande arbete förstärkas, i synnerhet i förskolor i utsatta områden. Vi föreslår därför en särskild satsning på 200 miljoner kronor till språkutveckling och höjd kvalitet till de 200 förskolor i landet som behöver det mest.

Förskolan är avgörande för att de barn som inte talar svenska hemma ska ha goda möjligheter att lära sig språket. Vi föreslår därför att 80 miljoner kronor anslås för att införa ett språkkrav och språklöft för den pedagogiska personalen i förskolan. Medlen ska kunna användas till att bl.a. genomföra språkstest och språkutvecklande insatser för personalen och verksamheten.

För att alla ska kunna jobba och ta de arbeten som finns behöver det finnas barnomsorg på obekvämt arbetstid. Tillgången till och möjligheten att få barnomsorg på obekvämt arbetstid är dock antingen mycket begränsad eller obegränsad. Vi anser att alla som behöver barnomsorg på obekvämt arbetstid ska få det och föreslår därför att statsbidraget till kommunerna för detta ändamål höjs med 50 miljoner kronor.

I dag får för många elever med olika former av neuropsykiatriska funktionshinder (NPF) inte det stöd de behöver och har rätt till enligt skollagen. För att ytterligare stärka arbetet med tidiga insatser, så att de som behöver extra stöd verkligen får det, vill vi att mer resurser inom kunskapsbidraget ska riktas mot lägre årskurser.

Många elever med NPF är överrepresenterade bland de elever som går ut skolan utan godkända betyg och bland elever med psykisk ohälsa. Vi vill därför att skolmyndigheterna ska få i uppdrag att tillsammans med enskilda skolor och utifrån den forskning och den beprövade erfarenhet som finns utarbeta de bästa metoderna för att alla elever, inklusive elever med NPF, ska få det stöd och den hjälp de behöver för att klara skolan utifrån sina förutsättningar. Vi föreslår en förstärkning med 200 miljoner kronor för att skolmyndigheterna tillsammans med enskilda skolor ska kunna ta fram s.k. best practices för att ge även elever med NPF en bra skolgång.

Det statsbidrag för anpassade lärmiljöer för elever med särskilda behov som fördelas av Specialpedagogiska skolmyndigheten behöver förstärkas eftersom det finns en stor efterfrågan på bidraget bland skolhuvudmän med få elever och hög personaltäthet. Vi föreslår därför en förstärkning med 30 miljoner kronor för ändamålet.

Arbetslösheten ökar nu samtidigt som välfärden och företag inte hittar den kompetens de söker för sina verksamheter. Detta kompetensgap är ett hot både mot välfärdens kvalitet och mot omställningen av samhället. Här spelar vuxenutbildningen och yrkeshögskolan nyckelroller. Fortsatta satsningar på utbildning är också avgörande för att Sverige ska kunna ta en ledande roll i klimatomställningen och behålla sin konkurrenskraft. För de utrikes födda som står utanför arbetsmarknaden är fortsatta satsningar på yrkesutbildning för

vuxna särskilt viktiga. Det nya omställningsstudiestödet innebär att utbildningsutbudet behöver anpassas och öka. Därför måste även de statliga satsningarna öka. Socialdemokraterna föreslår 500 miljoner kronor mer än regeringen till det statliga stödet till vuxenutbildningen. I synnerhet gäller det fler platser och höjd kvalitet inom regionalt yrkesvux, men det är också viktigt att människor via komvux har möjlighet att komplettera sin utbildning för att få behörighet till vidare studier. Inom ramen för det ökade stödet till vuxenutbildning vill vi också att kombinationsutbildningar fortsätter att utvecklas. Utöver detta föreslår vi ytterligare 100 miljoner kronor för ett särskilt stöd till investeringstunga lärmiljöer i syfte att fylla kompetensbehovet inom samhällsviktiga yrken.

Möjligheten att studera är inte jämlikt fördelad över landet, och ofta drabbas mindre orter och landsbygden av brist på kompetens. Lärcentrum ökar möjligheterna att bo, studera och arbeta i hela landet och har visat sig spela en viktig roll för den nationella, regionala och kommunala kompetensförsörjningen. Vi vill därför att lärcentrum fortsätter att utvecklas och blir tillgängliga för fler runt om i landet. Vi tillför 50 miljoner kronor för detta ändamål.

Yrkeshögskolan har blivit en verklig motor för regional tillväxt och kompetensförsörjning runt om i landet. Det är fortsatt en stor efterfrågan på yrkeshögskoleutbildade från arbetsmarknaden. Den kompetens som en yrkeshögskoleutbildning ger bidrar till stärkt kvalitet i både välfärden och näringslivet. Regeringens nedskärningar och ryckiga tilldelning av platser de här åren har försämrat planeringsförutsättningarna och därmed tillgången till och kvaliteten på utbildningar. Vi ser att yrkeshögskolan behöver byggas ut ytterligare för att möta de fortsatt stora kompetensbehoven runt om i Sverige och satsar därför 100 miljoner kronor mer än regeringen på yrkeshögskolan.

Högre utbildning och forskning är kraftfulla verktyg för att stärka både samhället, människor och regioners utvecklingskraft, men möjligheterna är ojämnt fördelade. Mer måste göras för att högre utbildning av hög kvalitet ska finnas i hela landet. Vägvalet att bygga ut den högre utbildningen med fler utbildningsplatser och lärosäten har varit viktigt för att stärka Sverige som kunskapsnation. Att det finns universitet, högskolor och forskning i hela landet stärker inte bara kompetensförsörjningen, innovationskraften och tillväxten på regional nivå utan lyfter hela vårt lands konkurrenskraft. Därför vill vi ha både spets och bredd i högre utbildning och forskning, och vi vill fortsätta att stärka och utveckla lärosäten i hela landet. För jobben och välfärden är tillgången till högre utbildning och forskning av stor vikt för utveckling i hela landet. Lärare, sjuksköterskor och ingenjörer behövs, och ska kunna utbildas i hela landet.

Vi anser att all utbildning och forskning ska bedömas utifrån sin kvalitet och inte utifrån om den bedrivs på ett gammalt eller ett nytt lärosäte. Vi delar inte regeringens svepande kritik mot lärosäten, fristående kurser och distansutbildningar, och vi avvisar regeringens förslag till nedskärningar på vissa lärosäten. Därmed satsar vi 100 miljoner kronor mer på landets lärosäten än vad regeringen gör. Dessutom satsar vi totalt en halv miljard mer än

regeringen på forskning. Av dessa medel föreslår vi att landets lärosäten tillförs 200 miljoner kronor och Vetenskapsrådet 100 miljoner kronor.

Sammantaget bör ca 4,7 miljarder kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

Redovisning av tillkännagivandet om studie- och yrkesvägledning

Till skillnad från regeringen och utskottsmajoriteten anser vi att det redovisade tillkännagivandet om studie- och yrkesvägledning inte är slutbehandlat. Riksdagens tillkännagivande gick ut på dels att regeringen skulle låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform, dels att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan skulle stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet.

Vi kan konstatera att det av redovisningen av tillkännagivandet i propositionen framgår att regeringen endast har gått vidare med det förslag från utredningen om utvecklad studie- och yrkesvägledning som handlar om digitala verktyg (SOU 2019:4). Detta har resulterat i att Skolverket utifrån ett uppdrag från regeringen har utvecklat och lanserat tolv digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning på webbplatsen Utbildningsguiden.

När det gäller den del av tillkännagivandet som handlar om att stärka yrkesvägledarnas roll i skolan hänvisar regeringen till att det finns stöd på Skolverkets webbplats som ger exempel på hur studie- och yrkesvägledningen kan integreras i undervisningen och att detta även kan leda till att studie- och yrkesvägledningen som helhet stärks.

Vi menar att tillhandahållandet av dessa digitala stödmaterial inte är tillräckligt för att tillkännagivandet om att stärka studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan ska anses som slutbehandlat.

2. Statens budget inom utgiftsområde 16 (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Vänsterpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:1924. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU, och vårt samlade förslag framgår av reservation 2 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 16. Vänsterpartiets förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 16 läggs fram i partimotion 2024/25:1909. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 27 november 2024 i det första steget i budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller statens budget för 2025 inom utgiftsområde 16. I stället lägger jag fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet. Vänsterpartiets budgetalternativ innebär följande satsningar utöver regeringens förslag.

Sverige står inför stora samhällsutmaningar när det gäller skolan. Barns och ungas psykiska hälsa har kraftigt försämrats under de senaste åren och allt fler unga dras in i kriminalitet. Förskolan och skolan är helt centrala skyddsfaktorer mot dessa problem, men det är då avgörande att skolan får de resurser

och förutsättningar som behövs. Skolväsendet går redan på knäna, vilket påverkar både lärarna och eleverna.

För att på allvar stärka tryggheten i samhället och i politiskt eftersatta områden vill vi införa s.k. trygghetszoner. I en trygghetszon ska skolor, socialtjänst, polis, andra myndigheter och civila organisationer få extra resurser under en längre period. Syftet är att stärka det brottsförebyggande arbetet genom bl.a. ökad närvaro och ett ökat socialt engagemang för att bygga lokalt förtroende tillsammans med och för människorna i området. Vänsterpartiets totala satsning uppgår till 500 miljoner kronor och fördelas på utgiftsområdena 4, 9, 16 och 17. Till utgiftsområde 16 avsätts sammanlagt 100 miljoner kronor för ändamålet. Personaltätheten i elevhälsan behöver också förstärkas kraftigt och därför avsätts 1 miljard kronor för ändamålet. Vänsterpartiet avvisar regeringens satsning på akutskolor och minskar därför regeringens förslag med 200 miljoner kronor. Sammanlagt avsätts 900 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår.

Det är viktigt att alla barn har möjlighet att gå i förskolan oavsett föräldrarnas ekonomi och därför bör ett fribelopp införas i mactaxan. För detta avsätts 1,3 miljarder kronor mer än enligt regeringens förslag. Ett fribelopp föreslås även för fritidshemsavgiften, och för ändamålet avsätts 640 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår. Det behövs också en lagstiftning som reglerar personaltätheten i förskolan. Därför behöver personaltätheten i förskolan öka stegvis, och för det ändamålet avsätts 500 miljoner kronor. Barngrupperna i fritidshemmen är för stora, och därför föreslås en personalförstärkning riktad mot fritidshemmen med störst behov. För detta ändamål avsätts 250 miljoner kronor. Sammantaget anslås 2 690 miljoner kronor mer än enligt regeringens förslag för ändamålet.

För att förskolan ska kunna utvecklas och rekrytera mer personal krävs det en utveckling av de olika yrkesrollerna. Därför föreslås en utbildningssatsning i form av ett riktat barnskötarlyft som liknar Äldreomsorgslyftet. För ändamålet avsätts 250 miljoner kronor.

Skolan måste i sin verksamhet verka för att bevara och främja elevernas hälsa och stödja eleverna om de trots förebyggande insatser mår dåligt, fysiskt eller psykiskt. För att kunna arbeta förebyggande måste alla lärare ha kunskap om barns och ungdomars hälsa. För att skolsköterskor, kuratorer och psykologer ska kunna ingå i det förebyggande arbetet måste de finnas närvarande i skolverksamheten. Elever ska enkelt och omedelbart kunna komma i kontakt med dem, lärare ska kunna få handledning och dessa yrkesgrupper ska vid behov ingå i arbetslagens arbete. Vänsterpartiet föreslår därför att personaltätheten inom elevhälsan byggs ut kraftfullt genom ett reglerat tak på antal elever per respektive yrkesgrupp. Utgångspunkten bör vara vad de olika professionerna anser är rimliga nivåer. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som innebär att det införs ett nyckeltal för elevhälsa vid varje skolenhet. För ändamålet anslås 1 miljard kronor.

För att göra studier till en möjlighet för fler föreslås en satsning på kurslitteratur till vuxenstudier på 300 miljoner kronor.

Kvaliteten på högre utbildning behöver stärkas, och därför gör Vänsterpartiet en satsning på 320 miljoner kronor på att höja ersättningen per helårsstudent till lärosätena. En satsning görs även på att höja basanslagen till forskning med 500 miljoner kronor. Vidare satsas 218 miljoner kronor på en utökning av antalet platser på läkarutbildningen, sjuksköterskeutbildningen och bibliotekarieutbildningen. Med anledning av fler platser på läkarutbildningen satsas 42 miljoner kronor för att öka den statliga ersättningen till regionerna.

I dag är högskoleprovet underfinansierat. För att undvika att denna underfinansiering leder till ökade avgifter för dem som skriver provet görs en satsning på 10 miljoner kronor. Vidare ska det vara möjligt för fler studenter med funktionsnedsättningar att skriva högskoleprovet, och därför görs en satsning på detta med 10 miljoner kronor. Dessutom satsas 30 miljoner kronor på studentkårerna för att öka tryggheten för studenterna vid lärosätena.

Jag vill också utöka stödet till djurfria forskningsmetoder med 15 miljoner kronor. Vidare gör Vänsterpartiet en satsning på 20 miljoner kronor på stipendier som är öronmärkt för studenter från Palestina, för att stötta utbildningssystemet i Palestina.

Sammantaget bör ca 5,4 miljarder kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

3. Statens budget inom utgiftsområde 16 (C)

Niels Paarup-Petersen (C) anför:

Centerpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:2962. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 3 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 16. Centerpartiets förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 16 läggs fram i kommittémotion 2024/25:2146. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 27 november 2024 i det första steget i budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller statens budget för 2025 inom utgiftsområde 16. I stället lägger jag fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet. Centerpartiets budgetalternativ innebär följande satsningar utöver regeringens förslag.

Utbildningen ska hålla hög kvalitet, från förskolan upp till universitets- och forskningsnivå. Vårt utbildningssystem behöver svara upp mot efterfrågan på kompetent arbetskraft, möjliggöra för yrkesväxling och präglas av ett starkt bildningsideal. Utbildningsväsendet behöver i större utsträckning samverka med samhälle och näringsliv så att utbildningar, såväl akademiska som yrkesinriktade, blir mer verklighetsnära och relevanta för arbetsmarknaden. Högre utbildning behöver komma hela landet till del.

De riktade statsbidragen till skolans verksamhet skapar så mycket administration för skolektorn att kommunerna ofta inte söker dem. Därför föreslår Centerpartiet att ett antal riktade statsbidrag som uppgår till 12 miljarder

kronor ska slås samman till ett nytt anslag, Sektorsbidrag till skolan, för att skapa en förutsägbar och likvärdig finansiering. Sektorsbidraget ska tillföra ett nytt fokus på landsbygden i statens satsningar på skolan och ska viktas utifrån både socioekonomiska faktorer och kommunernas gleshet. På så sätt får skolor med större behov och landsbygdskommuner med en stor utslagning mer pengar. Det nya anslaget tillförs sammanlagt 17 197 miljoner kronor.

Förskolan lägger grunden för ett livslångt lärande. De barn som gynnas mest av en god förskola är de barn som har de sämsta förutsättningarna. Centerpartiet vill att fler barn ska få möjlighet att delta i förskoleverksamheten och vill därför erbjuda en plats tidigt för fler barn, oberoende av om föräldrarna arbetar eller inte.

Förmågan att läsa, skriva och tala svenska är nyckeln till kunskap och till det svenska samhället. Det är viktigt att varje elev möts av höga förväntningar och ges stöd för att kunna nå kunskapsmålen. Det är utifrån elevernas förutsättningar och behov som skolans verksamhet ska utformas. Alla barn ska få chans till en god skolgång. Elevernas kunskaper ska höjas genom hela utbildningssystemet. Det är avgörande för att motverka ett växande utanförskap. Elevehälsan behöver stärkas, byggas ut och arbeta förebyggande. Det behövs bättre samverkan mellan skolhälsovården, hälso- och sjukvården och socialtjänsten för att barn och unga ska få rätt vård och stöd.

När det gäller elever med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning satsas 2 miljoner kronor för att Skolverket ska sammanställa och analysera nationell statistik om denna elevgrupp. Vidare tillförs Specialpedagogiska skolmyndigheten 20 miljoner kronor för att initiera och anordna ett kompetenslyft om neuropsykiatrisk funktionsnedsättning för rektorer och lärare. För att stärka evidensen i hela skolväsendet satsas 3 miljoner kronor.

Alla elever har rätt till en likvärdig skola av hög kvalitet. Svensk skola är i dag dock inte en skola för alla. Dagens betygssystem gör att de elever som har det svårast i skolan, och som inte klarar kraven, stängs ute från vidare studier och riskerar att kastas ut i utanförskap. Här är Sverige unikt i Europa. Elever som har det svårt i skolan behöver mer stöd och betygssystemet behöver ses över i grunden. Centerpartiet vill ta bort den hårda gränsen för godkänt i grundskolan så att även de som har fått betyget F ska ha möjlighet att söka sig vidare till gymnasieskolans yrkesprogram, med sina övriga betyg som grund. Gymnasieskolan bör för ändamålet tillföras 300 miljoner kronor.

Gymnasieskolan ska vara en arena där elever lär för livet, i en miljö som är anpassad efter varje individs behov och förutsättningar. Därför är kopplingen mellan gymnasieskolan och arbetsmarknaden central, oavsett om en elev läser ett högskoleförberedande eller ett yrkesförberedande program. Det finns en stor efterfrågan på yrkesutbildade personer i näringslivet, men samtidigt väljer elever yrkesutbildningar i allt lägre utsträckning. Yrkes- och lärlingsutbildningarna är viktiga för tillväxten. För att öka statusen måste utbildningarna vara av hög kvalitet. De ska vara relevanta och verklighetsnära och leda till jobb.

För att fler ska kunna och vilja arbeta längre måste det bli lättare att komplettera sina studier eller satsa på yrkesinriktade utbildningar senare i yrkeslivet. Yrkeshögskolan behöver byggas ut i hela landet och antalet korta kurser behöver bli fler. Centerpartiet föreslår en satsning på 37 miljoner kronor mer än enligt regeringens förslag för att förstärka yrkeshögskolan och förbättra möjligheterna att möta lokal efterfrågan på utbildningar. Det behövs också en vuxenutbildning som gör det lätt för människor att läsa in behörighet till yrkeshögskolan och högskolan. Det måste t.ex. bli lättare att få behörighet för den som har gått ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan. Det är även viktigt att utöka antalet platser inom regionalt yrkesvux och att i större utsträckning utforma utbildningarna tillsammans med näringslivet. Det måste även ges längre planeringsförutsättningar för utbildningarna och antagningsreglerna bör ses över.

Tillgång till högre utbildning av god kvalitet i hela landet ökar människors möjligheter till jobb och trygghet, samtidigt som det gynnar näringslivet och vår gemensamma välfärd. En samverkan och en nära koppling mellan den högre utbildningen och det omgivande samhället är därför av största vikt. Sverige behöver också bli mer attraktivt för investeringar i forskning och innovation. Vi behöver skapa attraktiva forsknings- och innovationsmiljöer och ge företag bättre villkor för att bedriva forskning här i Sverige.

Centerpartiet satsar 50 miljoner kronor för att stärka lärarutbildningen och att fler med en annan yrkesbakgrund ska skaffa lärarbehörighet.

Sammantaget bör ca 5,1 miljarder kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

4. Statens budget inom utgiftsområde 16 (MP)

Camilla Hansén (MP) anför:

Miljöpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:3220. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 4 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 16. Miljöpartiets förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 16 läggs fram i kommittémotion 2024/25:3215. Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 27 november 2024 i det första steget i budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller statens budget för 2025 inom utgiftsområde 16. I stället lägger jag fram ett särskilt yttrande om vår politik inom utgiftsområdet. Miljöpartiets budgetalternativ innebär följande satsningar utöver regeringens förslag.

Svensk skola ska vara en skola för alla och staten måste ta ett större ansvar för en likvärdig skola med en stark kunskapsutveckling. Sambandet mellan skolmisslyckanden och fattigdom, utanförskap och kriminalitet är starkt och välbelagt i forskningen. Staten måste fortsätta att rikta resurser för att öka likvärdigheten i skolorna och fritidshemmen över hela landet. Vi gör hela samhället en tjänst när vi sparar på skolorna. Miljöpartiet ökar därför anslaget

1:15 *Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling* med 1,5 miljarder kronor. Regeringen signalerar dock att den prioriterar ned vikten av stärkt likvärdighet genom att den har ändrat namnet på anslaget 1:15 till *Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling*. Tidigare innehöll anslagets namn även orden stärkt likvärdighet.

Staten behöver ta ett större ansvar för att skolor i hela landet ska ha tillräckliga resurser för att hålla en god kvalitet. Därför tillförs 88 miljoner kronor årligen 2025–2027 till kvalitetsdialoger. Syftet med dialogerna är att underlätta och stärka huvudmännens systematiska kvalitetsarbete. De bidrar också till ökad kvalitet och likvärdighet i skolan i förhållande till det nationella kvalitetssystemet.

Barns deltagande i förskolan har betydelse för deras framtida skolresultat. I Sverige går i dag nästan alla barn i förskola, men bland de barn som inte deltar kommer en större andel från familjer bosatta i socioekonomiskt utsatta områden. Samtidigt arbetar färre legitimerade förskollärare och utbildade barnsköterskor i dessa områden. Miljöpartiet tillför därför 1 miljard kronor för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan. Vidare ska alla barn som inte går i förskolan aktivt erbjudas en förskoleplats och kommunerna ska följa upp de barn som inte tar del av förskolan. Kommunerna behöver få tillräckliga resurser för sitt nya uppdrag att följa upp de barn mellan tre och fem år som inte tar del av förskolan.

Skolan ska vara en inkluderande miljö och ge förutsättningar för alla barn att lära sig och få kunskap. Miljöpartiet vill bygga ut elevhälsan och satsar 350 miljoner kronor på kuratorer. Vidare finansieras frukost till elever i grundskolan och gymnasieskolan med 1 miljard kronor för perioden 2025–2027.

Fritidshemmet är ett viktigt komplement till skolan. Det ger barn stöd i lärandet och både social och språklig träning, och det skulle kunna stötta de barn som har tuffast förutsättningar att klara skolan. Ett barn med långtidsarbetslösa föräldrar eller som av andra skäl befinner sig i en utsatt miljö riskerar dock att gå miste om fritidshemmets stöd eftersom det i dag bara är barn vars föräldrar arbetar som har rätt att gå där. Alla barn ska ha rätt till fritidshemmet. Samtidigt behöver fritidshemmets kvalitet och likvärdighet stärkas. För ändamålet satsas 290 miljoner kronor årligen 2025–2027.

För den som kommer ny till Sverige ska det finnas snabba vägar in i det svenska samhället. Att kunna det svenska språket spelar stor roll för möjligheten att få ett arbete, ägna sig åt studier eller i övrigt delta i samhällslivet. Det är välkommet att regeringen föreslår flera satsningar för att fler ska lära sig svenska. Jag anser dock att insatserna är otillräckliga. Jag vill se kraftfullare åtgärder och föreslår att asylsökande ska få rätt att lära sig svenska genom utbildning i svenska för invandrare. I dag hänvisas de till den mer begränsade språkutbildning som ges av vissa studieförbund och frivilligorganisationer. Komvux har bättre förutsättningar att erbjuda såväl språkutbildning som relevant samhällsinformation. För att asylsökande ska få rätt till sfi föreslår Miljöpartiet en satsning på 190 miljoner kronor. Det är viktigt att säkerställa

att det finns tillräckligt med utbildningsplatser och att lärarna har god kompetens. Det ska även finnas goda möjligheter att kombinera språkstudierna med arbete och yrkesstudier.

Sverige ska vara ett land där alla har möjlighet till livslångt lärande. Vår ställning som kunskapsnation bygger på en välutbildad befolkning och på forskning av hög kvalitet. Tyvärr pågår en orimlig urholkning av lärosätenas finansiering genom produktivitetsavdraget. Effekten blir att studenterna får färre undervisningstimmar och att lärare och forskare ska producera mer världsledande forskning på kortare tid. Miljöpartiet gör därför en satsning på ca 555 miljoner kronor, fördelat på samtliga lärosäten, för att avskaffa produktivitetsavdraget. Dessutom görs en satsning på lärosätenas anslag för utbildning och forskning med ca 360 miljoner kronor samt en förstärkning av forskning vid vissa forskningsmyndigheter med ca 8 miljoner kronor.

Läkarutbildningen är viktig för kompetensförsörjningen av läkare och för klinisk forskning runt om i landet. Det är självklart att samtliga lärosäten och regioner där den verksamhetsförlagda utbildningen och kliniska forskningen äger rum ska ges lika villkor, dvs. få ersättning för antalet helårsstudenter på samma beräkningsgrund. En satsning med 20 miljoner kronor görs därför på detta.

Det är viktigt att ge förutsättningar för lärares vidareutbildningar och därför görs en satsning på 50 miljoner kronor på detta. Dessa medel avser vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL), stöd till waldorflärläro utbildningen, en särskild kompletterande pedagogisk utbildning (KPU), inklusive Teach for Sweden samt KPU för dem som har en utländsk examen. Ytterligare områden som omfattas av denna satsning är övningsskolor, praktknära forskning samt Kulturskoleklivet, som avser pedagogisk utbildning för aktiva konstutövare.

Miljöpartiet är mycket positivt inställt till den pågående verksamheten med samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten kring praktknära forskning och vill därför säkra en långsiktig finansiering med en satsning på 90 miljoner kronor.

Sammantaget bör ca 5,5 miljarder kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 16:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025–2035 göra sådana utfästelser som krävs för att Lunds universitet och Uppsala universitet ska kunna administrera och utbetala studiemedel till amerikanska studenter för amerikanska statens (Amerikas förenta staters) räkning inom ramen för Free Application for Federal Student Aid (FAFSA) (avsnitt 5.8).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om en årlig medlemsavgift till en kunskaps- och innovationsplattform inom klimatområdet under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT Climate-KIC) på högst 350 000 kronor (avsnitt 5.8.6).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025–2027 för anslaget 2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om en årlig medlemsavgift till Cancer Core Europe på högst 800 000 kronor (avsnitt 5.8.16).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025–2027 för anslaget 2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om en årlig medlemsavgift till den ideella föreningen Ebrains på högst 350 000 kronor (avsnitt 5.8.16).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025–2027 för anslaget 2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om en årlig medlemsavgift till en kunskaps- och innovationsplattform inom hälsa under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT Health) på högst 900 000 kronor (avsnitt 5.8.16).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor besluta om kapitaltillskott till holdingbolag knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel på högst 11 000 000 kronor (avsnitt 5.8.65).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag till European Spallation Source ERIC (ESS) på högst 1 176 000 000 kronor (avsnitt 6.7.1).
8. Riksdagen godkänner att regeringen under 2025 beslutar om medlemskap i European Solar Telescope (EST-ERIC) och bemyndigar regeringen att under 2025 och 2026 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet:

- Forskning och forskningsinformation besluta om en årlig medlemsavgift på högst 6 000 000 kronor (avsnitt 6.7.1).
9. Riksdagen godkänner att regeringen under 2025 beslutar om medlemskap i Low Frequency Array (LOFAR ERIC) och bemyndigar regeringen att under 2025 och 2026 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om en årlig medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor (avsnitt 6.7.1).
  10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 och 2026 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om årliga medlemsavgifter i följande ERIC-konsortier: European Plate Observing System (EPOS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 000 000 kronor och Joint Institute for VLBI in Europe (JIV-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 700 000 kronor (avsnitt 6.7.1).
  11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om medlemsavgift till det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem (Euro-HPC) på högst 25 000 000 kronor (avsnitt 6.7.1).
  12. Riksdagen bemyndigar regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att under 2025 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation för statens räkning förvärva aktier till ett belopp om högst 10 000 000 kronor i samband med att aktier tecknas i det bolag som övertar verksamheten i den ideella föreningen EISCAT Scientific Association (EISCAT) (avsnitt 6.7.1).
  13. Riksdagen bemyndigar regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att under 2025 tillse att tillgångar och skulder i EISCAT överförs till det bolag som övertar verksamheten (avsnitt 6.7.1).
  14. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt tabell 1.1.
  15. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:1909 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att det införs ett nyckeltal för elevhälsa vid varje skolenhet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2146 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabellen i motionen.

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att språkrav för pedagogisk personal i förskolan ska införas och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnomsorg på kvällar, nätter och helger ska finnas för dem som behöver, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskapsbidraget ska byggas ut och om att regeringen ska säkerställa att kunskapsbidraget fortsatt ska ha en fördelningsprofil som syftar till att öka skolans likvärdighet och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftigt förbättra stödet för elever med neuropsykiatriska funktionshinder och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra tillgången till vuxenutbildning som kräver miljöer som är investeringstunga på alla nivåer och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler utbildningsplatser och höjd kvalitet i regionalt yrkesvux och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla kombinationsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga ut yrkeshögskolan med fler utbildningsplatser och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga ut lärcentrum i fler delar av landet och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ha fortsatt god tillgång på platser i den högre utbildningen i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
104. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2024/25:3215 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell A i motionen.

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP):

53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om likvärdighetsbidrag för förskolan och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge alla barn rätt till fritidshemmet och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbyggd elevhälsa och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kostnadsfri frukost och lunch i grundskolan och gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa produktivitetsavdraget och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2025 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Anslag		Regeringens			Avvikelse från regeringen	
		förslag	S	V	C	MP
1:1	Statens skolverk	1 342 316	±0	80 000	2 000	88 000
1:2	Statens skolinspektion	629 618	±0	±0	±0	±0
1:3	Specialpedagogiska skolmyndigheten	894 119	±0	±0	20 000	±0
1:4	Sameskolstyrelsen	64 440	±0	±0	±0	±0
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	6 094 885	200 000	900 000	-3 979 000	±0
1:6	Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	269 837	±0	±0	±0	±0
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola	4 560 000	330 000	2 690 000	±0	1 000 000
1:8	Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	204 720	±0	±0	±0	±0
1:9	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	118 582	±0	±0	±0	±0
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	1 097 526	±0	250 000	±0	±0
1:11	Skolforskningsinstitutet	47 007	±0	±0	3 000	±0
1:12	Praktiknära skolforskning	36 043	±0	±0	±0	±0
1:13	Bidrag till lärarlöner	4 875 000	±0	±0	±0	±0
1:14	Särskilda insatser inom skolområdet	163 418	30 000	±0	±0	±0
1:15	Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling	8 243 000	3 000 000	±0	-8 243 000	1 500 000
1:16	Bidrag till vissa studier	17 525	±0	±0	±0	±0

Anslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	S	V	C	MP	
1:17	Statligt stöd till vuxenutbildning	4 156 422	650 000	300 000	±0	190 000
1:18	Myndigheten för yrkeshögskolan	171 383	±0	±0	±0	±0
1:19	Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	4 010 383	100 000	±0	36 800	±0
2:1	Universitetskanslersämbetet	173 554	±0	±0	±0	±0
2:2	Universitets- och högskolerådet	227 348	±0	20 000	±0	±0
2:3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 182 340	6 500	±0	±0	33 100
2:4	Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 535 797	±0	±0	±0	38 400
2:5	Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 533 879	4 900	±0	±0	38 400
2:6	Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 642 263	±0	±0	±0	40 000
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 510 004	6 600	±0	±0	38 500
2:8	Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 882 329	±0	±0	±0	19 500
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 069 522	11 200	±0	±0	31 800
2:10	Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 920 621	±0	±0	±0	29 200
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 680 969	9 600	±0	±0	25 800
2:12	Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 329 980	±0	±0	±0	20 200
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 860 065	4 900	±0	±0	28 000
2:14	Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 149 738	±0	±0	±0	17 500

Anslag		Regeringens			Avvikelse från regeringen	
		förslag	S	V	C	MP
2:15	Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	849 860	±0	±0	±0	13 100
2:16	Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 888 686	±0	±0	±0	29 100
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 415 763	16 000	±0	±0	21 800
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 011 242	±0	±0	±0	30 600
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	815 936	±0	±0	±0	12 900
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	467 765	±0	±0	±0	7 200
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	818 759	1 800	±0	±0	12 900
2:22	Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	307 884	±0	±0	±0	4 400
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 274 706	8 600	±0	±0	19 200
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	420 989	±0	±0	±0	6 000
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	956 771	600	±0	±0	14 600
2:26	Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	347 661	±0	±0	±0	5 600
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	671 582	7 400	±0	±0	10 300
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	309 992	±0	±0	±0	4 500
2:29	Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 139 603	3 500	±0	±0	17 500

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		S	V	C	MP	
2:30	Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	323 684	±0	±0	±0	4 500
2:31	Mälardalens universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	738 969	2 000	±0	±0	11 500
2:32	Mälardalens universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	304 899	±0	±0	±0	4 400
2:33	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	310 692	±0	±0	±0	4 400
2:34	Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	118 379	±0	±0	±0	1 500
2:35	Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	232 369	±0	±0	±0	3 100
2:36	Stockholms konstnärliga högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	60 094	±0	±0	±0	1 200
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	131 673	±0	±0	±0	1 600
2:38	Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	37 689	±0	±0	±0	1 100
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	605 687	1 400	±0	±0	8 900
2:40	Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	114 574	±0	±0	±0	1 500
2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	513 824	4 300	±0	±0	7 500
2:42	Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	118 193	±0	±0	±0	1 500
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	560 129	2 400	±0	±0	8 700
2:44	Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	125 498	±0	±0	±0	1 600

Anslag		Regeringens			Avvikelse från regeringen	
		förslag	S	V	C	MP
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	493 750	1 500	±0	±0	7 300
2:46	Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	111 415	±0	±0	±0	1 500
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	481 860	2 500	±0	±0	7 400
2:48	Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	107 351	±0	±0	±0	1 500
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	381 919	600	±0	±0	5 800
2:50	Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	71 916	±0	±0	±0	1 300
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	454 954	1 700	±0	±0	7 200
2:52	Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	101 197	±0	±0	±0	1 400
2:53	Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	195 309	±0	±0	±0	17 900
2:54	Konstfack: Forskning och utbildning på forskarnivå	24 000	±0	±0	±0	10 100
2:55	Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	75 800	±0	±0	±0	1 500
2:56	Kungl. Konsthögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	14 079	±0	±0	±0	1 200
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	154 795	±0	±0	±0	21 700
2:58	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Forskning och utbildning på forskarnivå	24 146	±0	±0	±0	16 100
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	505 232	900	±0	±0	7 400

Anslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	S	V	C	MP	
2:60	Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	135 511	±0	±0	±0	1 600
2:61	Försvårshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	47 430	±0	±0	±0	1 200
2:62	Försvårshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	46 185	±0	±0	±0	1 200
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	4 210 776	1 100	±0	±0	66 400
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	1 332 722	200 000	1 038 000	50 000	150 600
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	703 061	±0	±0	±0	13 100
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 983 963	±0	42 000	±0	60 100
2:67	Särskilda bidrag inom högskoleområdet	70 980	±0	30 000	±0	±0
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	8 439 046	100 000	15 000	±0	±0
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	420 061	±0	±0	±0	±0
3:3	Vetenskapsrådet: Förvaltning	209 513	±0	±0	±0	2 000
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	1 345 356	±0	±0	±0	±0
3:5	Rymdstyrelsen: Förvaltning	54 314	±0	±0	±0	400
3:6	Institutet för rymdfysik	64 659	±0	±0	±0	600
3:7	Kungl. biblioteket	464 751	±0	±0	±0	4 500
3:8	Polarforskningssekreteriatet	70 712	±0	±0	±0	700
3:9	Sunet	49 183	±0	±0	±0	±0
3:10	Överklagandenämnden för etikprövning	5 700	±0	±0	±0	±0
3:11	Etikprövningsmyndigheten	57 418	±0	±0	±0	±0
3:12	Nämnden för prövning av oredlighet i forskning	11 750	±0	±0	±0	±0

Anslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	S	V	C	MP	
3:13	Särskilda utgifter för forskningsändamål	80 695	±0	±0	±0	±0
3:14	Gentekniknämnden	5 045	±0	±0	±0	±0
4:1	Internationella program	81 589	±0	20 000	±0	±0
4:2	Avgift till Unesco och ICCROM	32 186	±0	±0	±0	±0
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	11 684	±0	±0	±0	±0
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	24 943	±0	±0	±0	±0
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>						
99:1	Sektorsbidrag till skolan	±0	±0	±0	17 197 000	±0
99:2	Fritids för barn vars föräldrar inte arbetar	±0	±0	±0	±0	290 000
99:3	Kostnadsfri frukost i skolan	±0	±0	±0	±0	1 000 000
99:4	Stärkt elevhälsa	±0	±0	±0	±0	350 000
Summa anslag inom utgiftsområdet		103 845 141	4 710 000	5 385 000	5 086 800	5 462 800

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2025 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Anslag		Regeringens förslag	Tidsperiod
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	1 625 780	2026–2029
1:6	Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	35 000	2026
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola	2 586 000	2026
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	576 333	2026–2028
1:12	Praktiknära skolforskning	72 100	2026–2028
1:13	Bidrag till lärarlöner	2 426 000	2026
1:15	Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling	7 563 000	2026
1:17	Statligt stöd till vuxenutbildning	6 100 000	2026–2027
1:19	Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	11 300 000	2026–2031
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	24 327 000	2026–2035
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	2 690 000	2026–2030
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	8 500 000	2026–2035
4:1	Internationella program	90 412	2026–2027
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet		67 891 625	